Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 5 (12) Vilnius, šeštadienis, 1929 m. vasario mėn. 2 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Savaitinis politikos, visuomenės ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1. Redakcija priima nuo 10 iki 12 val. Administracija priima 9— 2 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams—4 auks., pusei metų—2 aks. 3 mėn.—1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat. Užsienyje metams 1 doleris. Užsisakyti galima nemažiau kaip 3 mėnesiams.

Žodis lietuvių jaunimui.

Pereitame „V. R" numeryje pasižadėjau dar kartą parašyti apie jaunimą. Savo pasižadėjimą galiu ištesėti daug lengviau, kai dabar yra atėjusi „Blaivybės Savaitė". Tuo naudodamasis ir noriu pakalbėti su jaunimu apie blaivybę.

Bet pradžioje uždavokime sau klausimą: „iš kur ir kaip atsirado mūsų krašte degtinė"? Iš Lietuvos istorijos ir ypač iš gausingų senovės mūsų dainų, žinome, kad mūsų protėviai laimingesni buvo už mus: jie nepažinojo degtinės nuodų. Dainos kalba tiktai apie lietuviškąjį midų ir girą. Deja. Vėlesni laikai atnešė naujovių, o su jomis kartu ir degtinę. Degtinė, alkoholis ėmė plėstis Lietuvoje įvedus baudžiavą, o ypač Lietuvos bajorijai atsitolinus nuo liaudies gyvenimo. Dvarai augo, didėjo. Žmoneliai skurdo, bet dvarų savininkai kasmet pripjaudavo labai daug javų, kurių visų savo reikalams nesuvartodavo. Reikėjo tat sugalvoti, kur padėti javų perteklius. Ir atsirado degtinė. Imta tuomet dvaruose statyti jos varyklos, o prie dvarų — ponų užlaikomos karčiamos, kuriose sėdėdavo žydai. Dar ir šiandieną kur-ne-kur užtinkama tų smuklių, o seni žmonės labai daug įdomių dalykų pasakoja apie karčiamas, kurias statė dvarininkai ir vertė baudžiauninkus gerti degtinę *). Žmoneliai pradžioje purtėsi, bet juo toliau, juo degtinės vartojimas darėsi didesnis ir žmonės mažu pamažu įprato gerti ir žudyti save.

Ir tik vėliau buvo susigriebta ir suprasta degtinės kenksmingumas. Tuomet pradėta rūpintis, kaip tinkamiau kovoti su alkoholiu, kaip atpratinti žmones nuo pragaištingo gėrimo. Susilaukėme blaivybės idėjos platintojų. Ir štai nuo keliolikos metu blaivininkų darbas ir pastangos eina gana sparčiai pirmyn, o ypač rūpinamasi apsaugoti nuo girtavimo jaunimas, kuris ne tik pasigeria, bet pasigėręs ir iš doros kelio iškrypsta. Todel ir mes privalome rimtai susirūpinti mūsų jaunimu.

Bet čia kyla klausimas, kaip daugumas lietuvių jaunimo žiūri į tuos dalykus? Neapsiriksiu pasakęs, kad šių dienų lietuviai, o juo labiau jaunimas į blaivumą žiūri beveik pro pirštus, nepriduodamas jam didelio svarbumo. Net prisiekęs blaivininkas laiko kamaroj ar spintoj buteliuką, kad reikalui atėjus galėtų pavaišinti svečią, ir, žinoma, naudonamasis proga, patsai taip pat neatsisako vieną kitą burnelę išmesti. O jau apie neprisiekusius blaivininkus tai ir kalbos nėra. Jie geria degtinę, lyg vandenį. Tiesa, pasigeria retas, o dar retesnis pasigėręs purvyne išsimaudo, nes daugiausiai geriama „po vieną, po du", kaip sakoma, „su saiku". Bet iškilmėse, bendruose pasilinksminimuose, be girtų niekuomet neapseinama. Ir ypač daug išgeriama vadinamose vakaruškose, kuokinėse. O čia kaip tik dalyvauja vien jaunimas: berniukai ir mergaitės. Tokiose vakaruškose, kur geriama degtinė, niekuomet beveik neapseina be muštynių, dažnai vienas kitam ir galą padaro, į kapus nuvaro. Stačiai kartais gėda klausyti, arba ir skaityti, kad tame ir tame sodžiuje per vakaruškas bernai lazdomis ar buteliais kruvinai susimušė. Taip, apsvaigęs žmogus alkoholio nuodų (trucіznos) kankinamas, daro patsai nežinodamas ką. Ir tik išsiblaivęs, išsipagiriojęs pamato savo blogą darbą, bet jau per vėlu. Sakau, didžiuma mūsų laikraščiuose tilpusių korespondencijų kalba apie mūsų jaunimo tamsumą ir apsileidimą. Tikėkite, brangūs skaitytojai, kad tokios žinios skaityti labai sunku, liūdna, stačiai gėda prieš svetimtaučius. Norėtum išgirsti linksmesnių, malonesnių žinių. Dėja. Yra kitaip. Todel toks liūdnas dalykų stovis ir verčia pagalvoti, susirūpinti, kodel, mūsų brangus jaunimas neina šviesesniais ir gražesniais keliais, kodel nepameta vingiuotų šunkelių? Taip begalvojant prieinu vieną išvadą, kad visam tam kalta yra degtinė, kaltas girtavimas (girtuokliavimas).

Šioje vietoje reikia pastebėti, kad nesvarbu ar, kas pripuolęs prie stiklelio, geria kol nustoja sąmonės, sugyvulėja, ar pamažėl gerdamas, įpranta įsitraukia, niekuomet nepasigerdamas. Tarp šių dviejų girtuoklių skirtumo nėra. Geria abudu, ir abudu žudo savo sveikatą ir laimę. Pasiklausite kaip? Labai prastai. Iš kur dažniausiai pas mus skurdas ir badas? Iš degtinės. Nėra už ką nusipirkti kilo druskos, bet išgerti yra už ką. Vienas geria, o keli arba ir keliolika asmenų skursta. Ar tai leistina? Štai ėmė gerti jaunuolis iki tol buvęs sveikas, skaistus, lyg gelė, lyg rožė. Bet neilgai žydėjo. Kartą pasigėrė, kitą kartą ir jau be degtinės negali gyventi, jau pagunda ima išgerti nors mažą stiklelį, nors truputį. Ir geria iš syk pamažu, toliau smarkiau, o po kelių metų, žiūrėk, iš skaistaus ir sveiko jaunuolio beliko tik žmogaus šmėkla. Kur sveikata, kur turtas, kur grožis? Viską surijo degtinė, nuodai.

Bet čia girtavimo nelaimės, o ypač jaunimui dar, toli gražu, nesibaigia. Čia tik pradžia. Iš girtavimo seka paleistuvybė. Tai baisi žmonijos nelaimė, tai rykštė. Man prieš porą metų teko būti atlaiduose. Klausiau pamokslo. Senas žilas klebonas sakydamas pamokslą apie dorą, šiais žodžiais kreipėsi į jaunimą:

„Jaunime, o ypač jūs jaunuoliai! Aš, senas, baigiąs savo amžių žmogus, nusilenksiu prieš jaunuolius to sodžiaus, kuriame merginų vainikai yra nekalti. Ar daug tokių sodžių atsiras?"

Tie žodžiai giliai įsmigo man širdin ir šiandieną mano, kaipo lietuvio, noras irgi būtų vienas, kad mūsų krašto lietuviškas jaunimas būtų toksai nekaltas, kad prieš jį galėtų nusilenkti žilo pamokslininko galva?

Bet jeigu kur ir blogiau yra, tai aš manau ir tikiu, kad mūsų sodžių lietuviškasai jaunimas dar turi tiek savyje sveiko proto ir tvirtos valios, kad tų nelaimių išsisaugoti gali. Ir be to manau, kad šie mano žodžiai ras gyvą atbalsį lietuvių jaunime, kuris ir pats privalo susirūpinti savo likimu, savo gyvenimu, kad jį sutvarkius taip, kad ir patiems būtų gera ir lengva gyventi ir tėvynė Lietuva turėtų iš to naudos. Taigi pasirūpink jaunime, tapti visų pirma blaiviu ir doru, pasirūpink ne žodžiu, bet darbu, siekti visomis išgalėmis žmogaus lietuvio idealo. *Mirunas.*

*) Ir šiandieną Lenkijoj beveik visa degtinė yra didelių dvarų gaminama: Potockių, Liubomirskių, Tarnowskių ir t. t.

Vasario 2 dieną katalikai blaivininkai yra pasiskyrę savo metinę šventei Laikydami blaivybę labai svarbiu dalyku lietuvių gyvenime ir pritardam tautos blaivinimo darbui, duodame šiame „V. R." numeryje daugiau vietos blaivybės klausimams. Tikimės, kad tie straipsniai pažadins tautiečius pamąstyti apie alkoholizmą ir kovą su juo. Red.

Ką darome?

Pereitais metais Lenkijoje išgerta 108 su viršum milijonai litrų degtinės. Vienam žmogui, priskaičius vaikus, senelius ir moteris, išeina 3 su puse litro degtinės. Jei dabar paimti lietuvišką šeimyną iš 6 žmonių, tai ji yra išgėrusi per metus apie 22 litrus, kurie maždaug kainuoja 60 auksinų. Kad taip tuos pinigus apversti ūkio pagerinimui? Arba nusipirkti geresnį drabužį? arba knygą, laikraštį? O dabar... kraunama savo kruvinus skatikus į svetimas kišenes ir neriame sau kilpą ant kaklo. O ji mus smaugia kas kart stipriau, kol pasm....

Vaikų girdymas.

Daug bloga degtinė pasaulyje daro
Be skaičiaus nelaimių žmonėms ji įvaro.

Vaikai — didžiausias tėvų turtas, o podraug viltis ir džiaugsmas. Tėvams vaikas labai brangu, ir jie daug ir dažnai savo vaikeliams pasišvenčia: įmanytų, dangų prilenktų.

Vaikučiai — brangūs ir visai šeimynai ir tautai. Vaikai ir tautos viltis ir didžiausis turtas. Su tuo turtu negali lygintis nei laukai derlingi, nei kasyklos turtingos, nei fabrikai prašmatnūs. Visa tai gera ir naudinga, kai yra tautai vaikų, kai yra kam tai palieka.

Ir štai tą savo turtą, viltį ir džiaugsmą tiek tėvai, tiek visuomenė gadina. Kaip gadina? Visaip. Bet man čia rūpi vienas gadinimo būdų — girdymas.

Girtuoklis, o net dažnai ir linksmai išgeriąs lietuvis, niekam mūsų džiaugsmo nekelia. Mes kartais gal ir patys taip darome, bet to nei naudingu nei geistinu dalyku nelaikome.

Perdaug jau taip darant nyksta pinigo, sveikatos, laiko, garbės, kad galima būtų to nematyti. Silpnumą turėdami, mes kartais teisinamės, jog mažmožis, bet kai savo silpnumą pamiršę imame kitus vertinti, tai paprastai esame griežtesni. Vargiai besurasime tėvų, kurie nuoširdžiai norėtų susilaukti mėgstančių išsigerti vaikų, o taip pat ir tauta savo mąstančioje dalyje norėtų kuodaugiausia blaivių piliečių.

Jei norime blaivių vaikų ir blaivių piliečių, tai reikia blaiviai ir auklėti vaikai iš mažens, pratinti jie degtinės vengti ir ją kenksminga ir negarbinga laikyti, o ne atžagariai. Kaip gi dabar yra?

Dabar daugelis tėvų ir suaugusių taip elgiasi lyg norėtų iš vaikų susilaukti girtuoklių ir aldadrikų. Jau vaiką žindydama viena kita motyna išsigeria ir, žinoma, per savo pieną girdo po truputį kūdikį. Vienas kitas tėvų, vaikui nemiegant ir verkiant naktimis, duoda lašą kitą degtinės su pienu, kad geriau miegotų. Paaugusį vaiką išsigėrę namiškiai kviečiasi prie stiklelio. Tegu bus namie krikštynos, rugiapiūtės pabaigtuvės, vestuvės ar mėšlavežio talka ir ant stalo atsiras buteliukas, tai pasigėrę tėvai ar dėdės šaukiasi vaikus ir verčia juos išgerti. Vaikas ar paauglys purtosi, stumia karčiąją, raukosi išgėręs, o paskui raudonuoja ir plepa, o vyresnieji juokiasi — jiems džiaugsmo, kad nugirdė. Koks netikęs elgesys ir koks nelemtas džiaugsmas!

Kad gi tada tiems tėveliams ir vyresniesiems atsivertų ateities vartai ir jie kad ir miglotai pamatytų, kas ilgainiui iš to nugirdymo ar pagirdymo gali pasidaryti..

Visi mes žinome, kad jaunas organizmas jautrus, lengvai palenkiamas; visi sakome: Lenk medelį, pakol jaunas; visi kasdien matome, kaip vaikai kasdien mokosi lengvai kalbėti ir elgtis „vyriškai", ir ką gi? — girdome vaikus tiesiog prievarta arba, kaip miestuose, viliojame vaikus saldžia vyno rūkštele. Septintų metų Jonukas ar Vitukas, sėdamas stalan, jau gauna lygiai su vyresniaisiais taurikę ir traukia pamažu žalią vyną, ne girelę.

Juk taip augant nieko nėr lengviau, kaip priprasti gerti. Kas gi mūsų nežinome, kaip priprantama prie negardaus valgio ar vandens. Pirmą kartą imi į burną — nors išmesk; antrą kartą jau jausmas silpnesnis, o galop taip pasikeičia, kad net gardu. Kas sodiečių patenka į miestą ir turi pakeisti sodžiaus virtuvę miestiška, tas nuolat tą atsimainymą turi pereiti.

Kad gyvenimo paslaptys atsivertų mums bent kartą, kad žmogaus būdo, įpročių darymosi vyksmas atsiskleistų, tai su šiurpuliu, manau, pamatytume, kaip daug nekaltų mūsų juokų, įpiltų vaikui burnon degtinės, alaus ir vyno lašų, yra padarę baisių vaisių.

Ne vienas girtuoklis, ne viena šeimyna atsistotų prieš mus su sunkiu kaltinimu — tu mūsų nelaimės pirmas kaltininkas.

O baisus būtų tas vaizdas ir tikrai šiurpulingas!

Ir kažin, ar po mirties nebus viena didžiausių žmogaus kančių — regėjimas tų vyrų, nelaimių, kurias savo darbais ir žodžiais iššaukėme kituose; girdėji-

mas jų keiksmų ir aimanavimų mūsų adresu? Jautresnių akių ir ausų žmogui tai tikrai būtų slegiantis vaizdas. Tad daugiau atsargumo ir pamąstymo!

Su ugnimi pavojinga žaisti, piktžolės ir nesėjamos pasisėja, vaikas daugiau, negu namas, o degtinė nemažiau jam pavojinga, kaip ugnis namui ar piktžolė dirvai, tad nebūkime kaip anas evangelijos piktasis žmogus, kurs, tarnams miegant, į savo kaimyno lauką prisėjo kukalių ir visą kviečių sėją sugadino.

Degtinė, pratindama vaiką gerti, podraug silpnina jį — mažina jam sveikatos, proto, vikrumo.

Šveicarijos gydytojas prof. R. Demme padarė susitaręs su dviejų šeimynų tėvais tokį bandymą. Kasdien kurį laiką per pietus ir vakarienę tėvai davė savo vaikams po pusę — du trečdaliu stiklelio vyno su vandeniu. Tame vyne alkoholio buvo vos 7 — 10 gramų. Keliems mėnesiams praėjus; vaikams gėrimas buvo duodamas be alkoholio. Tėvai pastebėjo, kad berniukai gerdami vyną, buvo silpnesni, mieguisti ir tingesni proto darbui. Tą skirtumą pagavo ir patys berniukai.

Mokyklų ir mokytojų patyrimas ne dviprasmiškai rodo, kad girdomi namie, nors ir po truputį, vaikai blogiau mokosi, negu blaivininkai. Tai ir suprantama. Jei suaugęs vyras išgėręs ima niekus malti ir nesąmones pliaukšti, tai ar gi kitaip gali darytis su jautresniu vaiko organizmu? Jei gėrimas kartą, kitą, trečią buvo trumpam kad ir biskį vaikutį apsvaiginęs, tai tas turi jame atsiliepti, kaip atsiliepia medelyje, kai jį jauną žmonės kasdien lanksto.

Mylime vaikus, jiems laimės ir sėkmės iš širdies geidžiame, jie mūsų viltis ir ateitis — negadinkime jų ir nesilpninkime.

Girtuoklystė tautos ir šeimynos baisiausis priešas, šimtai tūkstančių lietuvių nuo jos kenčia įvairių įvairiausių nelaimių — į kovą su ja!

Ginkime nuo jos savo vaikus! Kas pavojų suprantame, kam tautos rytojus rūpi, kas lietuvių tautą norime matyti sveiką, šviesią, mokančią kurti kultūros vertybių, dėkimės į krūvą ir sudarykime vaiko apsaugos armiją. Kunigas, mokytojas, gydytojas, tėvas, motyna ir visi, kas galit, paduokime sau rankas ir paimkime lietuvį vaiką už blaivybės apkasų. O tuos blaivybės apkasus supilkime pirmiausia savyje, pilkime ir stiprinkime tėvuose, bet neužmirškime jų kasti ir vaikuose. Tik vaiko valia, supratusi, kad gerti jam ir tautai kenksminga, bus pakankama jėga girtuoklystės bangai atlaikyti.

Kituose kraštuose daug tuo reikalu mokykloje, spaudoje, draugijose daroma, ar mes snausime?

Viena mūsų dainelių sako: Daug lietuvių, tu degtine, įvarei į grabą! — O mums juk taip reikėtų lietuvių skaičius padidinti. Pamąstykime!

Kun. K. Čibiras.

Lenkų seimas baigia svarstyti valstybės biudžetą. Prie tos progos atstovai turi progos pasakyti kartesnį žodį valdžios atstovams. Lenkų tautininkai-endekai pareiškė p. Trompczyńskio lūpomis savo pasipiktinimą del buvusių nesusektų mušimų ir užmušimų Varšuvoje, taip pat reikalauta pašalinti teisingumo ministerį Carą. Kairiosios partijos, norėdamos baksterti endekams skubinasi pravesti moterybę liečiančius įtsatymus ir savaip pataisyti konstituciją. Del šių klausimų šiuo metų lenkų visuomenėje ir spaudoje viešpatauja tikra suirutė.

*

Amerikos Jungtinių Valstybių atstovas į karo atlyginimų komisiją Oven Yungas pranešęs Europos valstybėms, kad amerikiečiai nesutiksią toje komisijoje pirmininkauti. Amerikos laikraščiai paaiškina, kad tai daroma prezidento Kulidžo patarimu, nes Amerika bijanti, kad, sumažinus vokiečiams skolas, Anglija su Prancūzija panorėtų mažinti savo skolas Amerikoje.

*

Jugoslavijos karalius Aleksandras sausio 16 d. anglų Reuterio biūrui yra štai ką pareiškęs: „stengiausi nesiimti šio valdymo būdo, bet liko man tik tas vienas kelias. Noriu grįžti į normalę padėtį, kai tik bus galima. Ankščiau turiu pašalinti visas kliūtis ir sutvarkyti partijas, kurios šalyje nesantaiką keldavo. Tarp tautinių sutarčių laikysiuos ir saugosiuos karo, kurs būtų tautos nelaimė. Mano noras palaikyti taiką ir tvarkyti vidaus reikalus.“ Kaip tuos reikalus tvarko, tai jau matome iš visų parėdymų pieš chorvatus ir vengrus Zagrebe. Chorvatų ir vengrų partijos ir organizacijos yra uždaromos, apie serbų organizacijų kokius nors uždarymus nieko nesigirdi.

*

Italų fašistai, nežiūrėdami visų Kelogo paktų del nekariavimo, nutarė statyti naujus karo laivus: du laivu po 10.000 tonų, du žvalgybinius laivus 4 priešторpėdininkus ir 5 pavandeninius laivus. Tarp italų vyriausybės ir vatikano del vietos santykių dar nesusitarta, ir spaudos skelbimos apie tai žinios yra dar perankstyvos.

*

Japonijos derybos su Kinija eina prie galo. Spėjama, kad iki vasario 1 d. bus padaryta sutartis. Japonijos ministerių pirmininkas Tanaka pareiškęs, kad kiniečiai sutikę kasmet mokėti po 5 milionų dolerių, iš kurių Japonija gausianti du milionu. Tuo būdu kiniečiai sumokės savo tarptautinę 145 milionų dolerų skolą.

*

Afganistane dar nenurimo. Sausio 28 d. iš Kabulo gauta žinių, kad netoli nuo sostinės įvyko didelis mušis tarp dabartinio emiro ir buvusio karaliaus Amanulos kariuomenių. Smarkiai nukentėjusi Habibullaho kariuomenė.

Politinė apžvalga.

Prancūzų parlamente sausio m. 26 d. prijungtojo prie Prancūzijos Elzaso krašto atstovai išdėstė visus savo pasiskundimus del prancūzų valdymo. Atstovas Seltz'as nurodė dviejų kalbų vartojimo sunkenybes pradžios mokyklose. Taip pat pareiškė, kad ne to krašto žmones yra valdininkams, bet valdininkai yra žmonėms, delto be prancūzų valstybinės kalbos turėtų mokėti vietos žmonių t. y. vokiečių kalbą. Prancūzų ministerių pirmininkas Poincarė atsakydamas nurodė, kiek tam kraštui prancūzai per 10 metų yra daug gera padarę. Jam atstovas Šumanas nurodė daugybę prancūzų vyriausybės klaidų. Poincarė labai nekantriai klausė Šumano kalbos ir kelius kartus atsakinėjo jam. Tai rodo, kad prancūza, norėtų baigti tuos nesusipratimus, tik elrasiečiai netyli ir kaltina prancūzus, kad ilgai kariavę tik tuo tikslu, kad elzasiečius prieš norą padarius prancūzais. Prancūzai labai skaudžiai atjaučia tokį kaltinimą.

*

Anglų laikraštis „Review of Reviews“ paskelbė slaptą vokiečių karo ministeri Groenerio raštą vokiečių vyriausybei ir valdančių partijų vadams. Tame rašte smulkiai numatoma, kad Vokietijai reikalinga yra didesnė kariuomenė valstybės sienoms palaikyti ir, karui atsitikus, neutralitetui*) ginti. Groeneris sumini, kad po didžiojo karo italai su ginklu rankoje neskelbdami karo pagriebę Fiumę, lenkai — Vilnių, lietuviai—Klaipėdą. Dabartinis lenkų užsilaikymas esąs toks, kad panašus atsitikimai galį pasikartoti. Lenkų norai užimti vokiečių žemes Rytų Prūsijoje ir Aukštojoje Silezijoje esą aiškūs. Groeneris pastebi, kad tarp čekų ir italų, tarp italų ir serbų, tarp lietuvių ir lenkų yra nesusipratimų, kurie Europai neleidžia nurimti. Anglijos ir Rusijos priešingumai taip pat visiems žinomi.

Anot Groenerio ta aplinkybė, kad vokiečiai gyvena pačioje Europos širdyje, verčianti vokiečius turėti didesnę kariuomenę ir karo laivyną, kad jų niekas negalėtų įtraukti karo sukūrin ir jų sienų niekas neperžengtų.

Vokiečių spauda mato anglų laikraščio žygyje norą gadinti vokiečių ir rusų gerus santykius ir padėti sunkioje politinėje padėtyje lenkams. Užtat prancūzų laikraščiai karštai užstoja lenkus ir tvirtina, kad jie visai vokiečių žemių pulti nemaną. Dabar jau, anot prancūzų, vokiečiai turį keletą naujų vidutinio didumo laivų po 10.000 tonų, taip gerai pastatytų, kad gali 300 kilometrų šoviniais šaudyti 27 kilometrų tolumoje. Tokių laivų dabar neturį kitų valstybių laivynai. Kažin dabar jau, ar lenkai net prancūzų laivyno padedami, galėtų Baltijos jūroje apsiginti, klausia vienas prancūzų laikraštis.

*

Vokiečių atstovas Maskvoje von Dirksenas pasirašė sutartį su rusų komisaro pavaduotoju Litvinovu. Tai padaryta po ilgų derybų ryšy su 1926 m. balandžio 24 d. neagresijos paktu. Bus tai pirmoji tos rušies sutartis su Sovietų Rusija. Sudaroma keturių žmonių komisija, į kurią abi valstybi deleguoja po du atstovu. Toji komisija renkasi kartą į metus visiems klausimams ir nesusipratimams rišti.

Nežiūrint tokių sutarčių komunistai Berline sausio 25 d. reichstage (vokiečių seime) kėlė riaušes pieš pirmininką Leobę. Mat jis parėdęs neįsileisti komunistų į reichstago galeriją, kur kėlę didelį triukšmą ir užpuldinėję valdininkus. Tą pat dieną reichstage nemažesnį triukšmą sudarė vokiečiai tautininkai del Hoffo suminėjimo apie Belgijos neutraliteto sulaužimą. Hitlerio šalininkai tai išgirdę užprotestavo ir triukšmingai apleido posėdžių salę. Sausio 26 d. vokiečių užsienių ministeris Stresemanas parašė atstovams apie savo pasikalbėjimą su lenkų ministeriu Zaleskiu.

*

Rusijoje tarybų rinkimai pasibaigė. Visur rinkimuose buvo vartojamas teroras ir komunistai visais būdais spriausta į tarybas, vadinamieji „kulokai“ nuo rinkimų buvo šalinami. Vietomis del žydų sprausdimosi į tarybas kildavo didesnių nesusipratimų ir muštinių. Maskvos laikraščiai praneša, kad iš daugelio vietų išsiųsta šimtais komunistų priešininkų į Sibirą arba į Solovecko salas. Trockio šalininkai norėję net patį Staliną nužudyti.

Sausio 25 d. Maskvoje kultūros darbuotojų susivažiavime komunistų vadai labai gailėstavo, kad po 10 metų Rusijoje neįsigalėjusi socialistinė tvarka, nėsą taikos, kurios visi po karo taip troško, ir esą svarbiausia pačios komunistų viršūnės negalėjusios praeities palikimo nusikratyti ir esą tik kuproti socialistai („gorbatyje socialisty“). Tai visa rodo, kad socialistų sapnai dažnai grąžūs yra knygoje, bet gyvenime neduoda tautoms ramybės, gerovės ir laimės.

*) Karui ištikus likti nuošaliai.

Naujas Lietuvos žygis.

Ryšy su Kelogo paktu ir taikos palaikymo reikalu Europos rytuose Sovietų Rusija ir Lenkija apsimainė keliais raštais. Del paskutinio Lenkijos rašto Lietuvos vyriausybė sausio 23 d. įteikė, pasak PAT'o visiems tų valstybių atstovams, su kuriomis ji turi diplomatinius santykius, naują memoriją. Tas memorijalas nurodo: 1) Kad SSSR pasiūlymas liečia tik Kelogo pakto greitesnį įgyvendinimą, 2) kad Lenkijos nuomonė, būk pakto patvirtinimui reikalinga 14 valstybių, nėra pamatuota, 3) kad Lenkijos rūpesnis įtraukti į sutartį Rumuniją ir Pabaltės valstybes rodo tik jos norą likti tų valstybių globėja ir 4) kad SSSR padarytas pasiūlymas Lietuvai, su kuria Lenkija neturinti diplomatinių santykių, nepasunkina Lenkijos padėties. Šis paskutinio memorijalo punktas išvystytas plačiau ir šiaip skamba: „Lietuvos vyriausybė dar kartą priversta pabrėžti, kad diplomatinių ir kitų santykių tarp Lietuvos ir Lenkijos nebuvimas pareina vien del to, kad Lenkija sulaužė Suvalkų sutartį ir kad generolas Želigovskis atplėšė nuo Lietuvos Vilnių. Kuomet Lenkija įvykdis duotus Lietuvai pasižadėjimus, Lietuva nebematys to kių kliūčių užmegsti su ja diplomatinius santykius, Vis delto, Lietuvos vyriausybė turi priminti faktą, kad nebuvimas diplomatinių santykių su Lenkija nė kiek netrukdė jai prisidėti prie Kelogo pakto. Bendras įspūdis, kuris išplaukia iš Maskvos ir Varšuvos pasikeistų atsakymų, yra toks, kad Lenkija, iškeldama save į Pabaltės valstybių ir Rumunijos globėjus, nenori tučtuojau atsisakyti nuo karo, kaipo nacionalistinės politikos įrankio. Iš kitos pusės Lenkija, kaip aukščiau buvo nurodyta. linkusi yra linkusi aiškinti tarptautinius pasižadėjimus savotiškai: Iš čia ir eina pareiga saugoti, kad Lenkija griežtai ir lojaliai pildytų savo pasižadėjimus“.

Šis N. Lietuvos vyriausybės budrus tautos teisių saugojimas jauniklių „Słowo“ redaktorių pavadintas „Voldemaro trys skatikai“. Paskui gi pats stebesi, kodel nesiseka susitaikinti su Lietuva:

Dar apie kunigaikštį Mikalojų.

Sausio 6 d. mirė Antibese netoli nuo Nicejos didysis rusų kunigaikštis Mikalojus, kurs didžiojo karo pradžioje vadovavo rusų armijai. Po Karpatų nepasisekimų ir rusų kariuomenės atsitraukimo iš Lietuvos jis buvo atstatytas nuo vadovavimo fronte prieš vokiečius, bet vadovavo Kaukaze prieš turkus. Atsisakius carui Mikalojui nuo carato, jis buvo vėl paskirtas vyriausiuoju vadu, bet revoliucijos valdžia jį atstatė. Panorėjo būti vadais Kerenskis, Trockis ir kiti. Lietuvai kunigaikštis Mikalojus norėjo būti baisesnis už Muravjevą. Jo štabas buvo įsakęs visus Lietuvos gyventojus varyti Rusijon ir visa čia deginti. Nesuspėjo to padaryti ir Petrapilis tam pasipriešino. Lenkams kunig. Mikalojus buvo geresnis ir jo rūpesniu pažadėta buvo atstatyti po karo Lenkija. Jo artima giminietė ištekėjo už lenko Tiškevičiaus ir aplink jo štabą daug sukėsi lenkų aristokratų su p. Zamojskiu priešaky. Rusų monarchistai jame matė savo busimąjį vadą, gal net carą.

Prancūzo balsas.

Prancūzų rašytojas Renė Martel, žinomas Lietuvos draugas, pradėjo bendradarbiauti lietuvių laikraščiuose. Jis pradėjo platinti prancūzų ir lietuvių susiartinimo mintį. Iš jojo laiško, parašyto „Lietuvos Aidui“, mes paimame tik vieną ištrauką:

„Prancūzai nemėgsta matyti didelės tautos — arba bent pretenduojančios į dideles — puolant daug silpnesnį priešininką. Prancūzai savo prigimtimi visada su silpnesniais prieš stipresniuosius, su prispaustaisiais prieš spaudėjus. Mūsų tėvai sakydavo: „Nėra garbinga pulti silpnesnį už save“. Nepaisant dabartinių laikų žiauraus realizmo (tikrenybės) yra ir bus Prancūzijoj realistų, kurie imsis ginti neteisėtai persekiojamas tautas“.

Toliau Renė Martel tvirtina, kad prancūzų visuomenėje didėja susidomėjimas Lietuva ir „pamažu didėja Lietuvos draugų skaičius“.

Moterybė.

(Tąsa).

Dabar aišku, ką manyti apie tuos persiskyrusius katalikus, kurie, metę savo žmonas, eina į kitatikių dvasininkus, ir susituokia su kitomis. Kat. Bažnyčia jokių moterybės perskyrų ir, gyvenant vienai pusei, jungtuvių su kitu asmenimi nepripažįsta ir niekuomet nepripažins. Kurie gi tokiose aplinkybėse susituokė protestantų maldykloj, arba pravoslavų cerkvėj, arba pas komisarą — yra išskirti iš bažnyčios narių tarpo ir gyvena nuolatiniame konkubinate (paleistuvybėj), nors atšalėliai katalikai skaitytų juos tikrai susituokusiais, nors civilinė valdžia ir legalizuotų (pripažintų teisėtomis) jų jungtuves — nežiūrint to, bažnyčia laikys juos viešais papiktintojais, gyvenančiais neteisėtuose ryšiuose.

Kadangi moterybės sakramentas yra neperskiriamas ir kurį atrišti gali tiktai mirtis, aišku, kad prie jo reikalinga yra atatinkamai prisiruošti. Pirmiausia kiekvienas galvojantis apie moterybę turi save paklausti, ar jis tinka šitam luomui, ar nėra kliūčių, o gal jam geriau pasilikti amžinoj skaistybėj gyventi, nes moralinis, intelektualinis žmonių iškilimas yra daug svarbesnis, negu jų didėjimas skaičiumi. Todel buvo nesuskaitoma daugybė didvyrių visais laikais, kurie del aukštų kilnių religijos motyvų (priežasčių), del mokslo, krašto garbės ir laisvės, išsižadėjo moterybės malonumų ir patogumų ir pasiryžo nevesti. Nors silpnadvasiai, gašlūs žmonės kažin kiek tyčiosis iš tokio gyvenimo, vienok Dievo šventųjų ir daugybė kilnių sielų pavyzdžiai aiškiai parodo, kad toksai gyvenimas yra galimas ir, Dievui padedant, palyginti lengvas.

Tie gi asmenys, kurie pasiryžo susituokti, turi gerai pagalvoti, kokie motyvai (priežastys) juos verčia arba skatina prie moterybės. Be tos laimės, kurią suteikia tarpusavė, gili, pasiaukojanti meilė ir tarpusavė pagalba, reikia atsižvelgti dar į Bažnyčią ir tėvynę ir pagalios į savo sielos ateitį.

Todel peiktinos ir smerktinos yra sutuoktuvės, kurios daromos yra dėliai kokio žemiškojo išrokavimo: del turto, garsaus vardo, del kar jeros ir t. t.; tikras pavojus būtų surišti save visam gyvenimui su asmenimi, kuris būtų tiktai sunkenybe ir priežastimi visokių fizinių ir moralių nelaimių. Atsižvelgiant į būsimąją kartą (vaikus), nepridera tuoktis su giminėmis, nes prityrimas moko, kad iš tokių moterybių vaikai gimsta nesveikais ir pagalios karta menkėja ir išsigimsta. Reikia jaunavedžiams atsižvelgti ir į tikybą. Moterybė yra pirmiausia susijungimas ir tarpusavis susipratimas. Tuo tarpu tikėjimo skirtumas įneša į namų židinį daug nesusipratimo. Pildydami kiekvienas savo tikybines praktikas pagal savo įtikėjimo reikalavimų neišvengia vienas kitam priekaištų, nes kas vienam yra šventa, kitam rodosi keista ir klaidinga.

Labiausia kenčia vaikų auklėjimas. Vaikai nuo mažens pradeda svyruoti ir klausti savęs, kurio jų tėvų yra geresnis tikėjimas, kuris jų neklysta ir dažnai nemokėdamas duoti sau patenkinamo atsakymo, darosi indifirentais (atšalėliais) ar visiškai netikėliais. Mergaitė turi gerai pasiteirauti, er būsimasai jos gyvenimo draugas yra sveikas, ar negirtuoklis. Juk baisu ir pamanyti, koks padėjimas doros, nekaltos moteriškės, kuri turi gyventi drauge su visai pagedusiu, ištvirkusiu vyru. Daugybė yra šeimų, kurių galva — vyras prageria visą savo algą, turtą ir namai pavirsta tikru pragaru.

Vyras mėgstąs dažnai išgerti nemylės savo žmonos ir nerūpės jam vaikai. Daugiau jį trauks smuklė, panašūs jam draugai ir visokie ankštai su tuo surišti kiti pasileidimai, kaip kortos, apgavimai ir neištikimybė. Kadangi moterybė yra šeimos pagrindas (fundamentas), o iš šeimų susidaro tauta, todel nepageidaujamos yra ir tautiškai mišrios jungtuvės, ypač dabartiniais laikais, kada taip įsisiūbavusis yra tautinis šovinizmas (kitų tautų neapykanta). Šiuo atžvilgiu mūsų lietuvaitės labai nusižengia. Sužavėtos kokio gražiai mundiruoto pono žodžiais ir vyliais — nepagalvoja ir atsiduoda jo valiai. Pasitaiko, kad mūsų gražuolės išmokusios šiaip taip grabaliuotis lenkiškai, pamiršusios savo kaimą, tėvus ir drauges, išbėga su savo išrinktaisiais — į svetimą tolimą šalį, kur nemokėdamos kalbos, nežinodamos vietinių papročių ir sąlygų — tampa pašiepimo objektu (dalyku). Pasitaiko, kad mergaitės apgauna nesąžiningai svetimtaučiai ir išnaudoję mūsų naives vištagalves, meta jas ir palieka be pinigo, garbės ir gero vardo.

Liedamos kruvinas ašaras nelaimingosios grįžta pas tėvus, kuriems tokiu būdu visam gyvenimui suteikia nemalonumų, nes žmonės ilgą laiką neužmiršta tų šiaudadūšių lietuvaičių, kurios savo tariamąją asmeninę laimę pastatė aukščiau už Tėvynės meilę ir jos garbę. *Senis*

Lietuvių Švietimo Draugijos „Ryto" valdyba Vilniuje.

Sėdi iš kairės: K. Stašys, kun. K. Čibiras, vicepirm. dir. M. Šikšnys, pirmininkas kun. prof. P. Kraujelis, sekretorius ir iždininkas V. Budrevičius, kun. N. Raštutis ir A. Juknevičius.

LINKSMAS MIKAS.

Buvo giedras ir gražus ruduo. Šilta, kaip vasarą. Tokiu laiku ir oru miesto gyventojas negali nusėdėti name. Ypač vakarą kažkas traukia išeiti gatvėn, patraukti parkan, pakvėpuoti grynesniu oru, pasitrinti tarp publikos ir pasižiūrėti žmonių.

Tuomet tebebuvau kavalieriumi, bet dar nevisai senas. Taigi kiekvieną vakarą, kai tik oras leisdavo, eidavau gatvėn ar parkan. Vienas vakaras pasitaikė ypatingai gražus. Moteriškių gatvėse ir parke buvo aibių aibės, viena už kitą gražesnė ir smagesnė. O kaip dailiai jos moka rodyti savo grakštybes! Eina, tartum joms niekas nerūpi, o čia iš visų pusių vyrai tik šaudo jas akimis ir šaudo. Ir aš taip sau einu užrietęs galvą, kad daugiau pamatyčiau mūsų miesto grožybių, einu susimąstęs ir galvodamas, kaip dabar moteriškės stengiasi kuodaugiausiai savo grakštybių atslėpti, o kuo mažiausiai jų pridengti, tik štai kažkas bakštelėjo man į pašonę. Žiūriu — ogi prieš mane stovi kažkoks vyras, aukštas ir lieknas, kaip meldas, iš kepurės matyti, kad geležkelio valdininkas, stovi įsmeigęs į manę akis ir šypsosi.

— Nepažįsti manęs, sako, savo draugo Motiejaus? Tuojau atsiminiau turėjęs prieš karą širdingą draugą Motiejų, su kuriuo drauge pabaigiau Šiauliuose miesto mokyklą, bet karas mus perskyrė, ir jau bus septyneri metai, kaip su juomi nebuvau matęsis. Žinoma, apkabinau Motiejų, drūtai jį išbučiavau ir ėmiau klausinėti, kaip jam pavyko pergyventi karas, kaip sekėsi, kaip dabar įsitaisė. Pasiūliau jam, kad užeitum kur nors į restoraną, tenai išsigertum vienas kito sveikatą, pasišnekučiuotum apie senuosius ir naujuosius laikus.

— Restoranan nevaikščioju, atsako jis man.

Bet tuo momentu prikibo prie mūsų kažkoks nudriskėlis, elgeta ne elgeta, valkata ne valkata, atrodąs inteligentu, tačiau su pamėlynavusia nosimi, ant kurios buvo matyti Ignalinos kalnai; ėmė skųstis savo nelaimingu likimu, kad karas jį visai parbloškęs, kad dabar niekur negaunąs darbo. Draugas Motiejus, nieko negalvodamas, išsiėmė iš kišenės pusę auksino ir padavė nepažįstamajam. Tasai gražiausiai padėkojo ir nuėjo toliau savo keliu, o aš tuo tarpu sakau Motiejui:

— Esi dosnus. Juk dabar brangymetis. Uždarbis mažas. Tu, matyt, neblogiausiai įsitaisęs. O jis man:

— Jei duodu elgetai; tai tik pusę auksino. Tas dalykas primena man vieną istoriją, kuri atgraso mane nuo restorano ir apskritai nuo kiekvienos smuklės. Štai ir dabar, jei nori kur užeiti, tai eikime verčiau į kavinę.

— Gerai, sakau jam, tik turėsi apsakyti man tą istoriją.

Jisai sutiko.

Kavinė buvo netoliese; kaip paprastai tokiu metu pilna joje buvo žmonių, ir muzika grojo. Man ne tiek rūpėjo muzika, kaip gražios panelės, bet tokių kavinėje bemaž nebuvo, Tuo tarpu padavė kavos, ir Motiejus, pasaldinęs ir paragavęs gurkšnį, taip man ėmė kalbėti:

— Nori, kad papasakočiau tau savo keistą istoriją? Štai ji: Pernai, tokiu pat gražiu, kaip šiandien, rudens vakaru tarnybos reikalais atsidūriau vieno mūsų provincijos miestelių geležkelio stotyje. Turėjau nakvoti tame miestelyje. Kai lipau iš vagono, prisiartino prie manęs, kaip ir šiandien, apdriskęs valkata ir panašiai ėmė skųstis savo nelaimingu ir sulaužytu gyvenimu. Smulkiųjų neturėjau, todėl nieko jam nedavęs ir nei žodelio neprataręs nuėjau, kur reikėjo. Atlikęs tarnybos reikalus, kitą dieną dar per anksti atvykau į stotį, kad grįžčiau namo. Neturėjau ko daryti, o laiko dar buvo gerokai ligi traukinio. Vakarykštis apdriskėlis vėl prie manęs priėjo. Jis man pasirodė gan įdomus tipas. Iš kalbos ir iš veido buvo matyti, kad jo nėsama iš paprastųjų valkatų. Prašė išmaldos visai ramiai, švelniai, tartum ko drovėdamasis. Jei iš ko nieko negaudavo, ramiai pasišalindavo. Daviau jam pusę auksino. Jis tykiai padėkojo ir jau buvo nuo manęs kur kitur beeinąs, bet aš jį sulaikiau.

— Palauk, tariau jam, noriu su tamsta pasikalbėti. Tamsta atrodai man įdomus žmogus. Elgetauji nenoromis, drovėdamasis. Matyti, paskutinis reikalas privertė tamstą stvertis to nedėkingo amato. Tamsta dar visai naujas elgėta. Gal man papasakotum, kas buvo priežastimi tamstos nelemto likimo. Sėskis čia, tamsta. — parodžiau į suolą — laiko turiu, žmonių visai maža, taigi galime pasikalbėti.

O jis man taip ėmė kalbėti:

„Tamsta atspėjai, kad aš dar tebešviežias elgeta, o virtau tokis tik del savo kaltes. Nei ant Dievo nei ant žmonių skųstis negaliu. Pasidariau elgeta kad perdaug mėgau ir tebemėgstu gerti. Nebūčiau buvęs girtuoklis, būčiau ligi šiol tebebuvęs turtingas ir laimingas žmogus. Aš tamstai galiu papasakoti net ištisą savo biografiją. Gimiau Lietuvoje. Viename apskrities miestų išėjau gimnazijos mokslus. Buvau gabus mokinys, todėl mokslas man sekėsi. Tėvai nebuvo per turtingiausi, bet apseidavau paskui be jų pašalpos. Pats užsidirbdavau pakankamai iš korespondencijų. Mokiau vadinamus „švedus". Žinai tamsta, taip mes vadindavom tuomet mokinius, kurie mokėsi privačiai, rengdamiesi išlaikyti kvotimus kunigų seminarijon arba patekti į vaistininkus. Vasaros laiku gaudavau korepeticijų pas Kuršo dvarininkus, vokiečių baronus. Turėdamas nemaža pinigo, jau iš jaunystės pratau rūkyti, gerti ir turėti reikalo su nedoromis moteriškėmis. Baigęs gimnaziją nuvykau Petrapilin į technologijos institutą. Ten taip pat gyvenau iš korespondencijų, mokydamas turtingųjų pirklių ir dvarininkų negabius vaikus. Bet įsivaręs gerti ir paleistuvauti, negalėjau baigti nė vieno mokslo. Buvau ragavęs įvairių institutų ir įvairių universiteto skyrių, kelius kartus už savo draugus buvau kvotimus išlaikęs, bet kas man reikėjo padaryti, nepadariau. Aštuonerius metus prasibastęs Petrapilyje, sugrįžau Lietuvon.

Čia savo draugų ir bičiulių remiamas gavau vietą viename turtingos draudimo draugijos skyriuje. Kaip norėdavau, mokėdavau dirbti. Skyrių pastačiau puikiausiai ir tapau net jo vedėju. Pinigo turėjau. Įsitaisiau puikų butą, vaišinau savo draugus ir pats pas juos viešėdavau. Niekuomet namie nenakvodavau. Naktis praleisdavau arba restoranuose, arba klubuose arba dar linksmesnėse įstaigose. Buvau nevedęs. Grįždavau namo apie septintą valandą ryto. Nusiprausęs ir pasitaisęs savo tualetą, vykdavau biūran, iš ten apie ketvirtą valandą grįždavau namo ir ligi devynių miegodavau. Bet taip gyventi neužtekdavo kad ir didelės mano algos. Pradėjau imti algą pirmyn už vieną mėnesį, paskui už du, paskui už tris. Pagalios ėmiau iš kasos įvairiems, nenumatytiems

Lenkijos Arkivyskupų protestas.

Š. m. sausio 21—23 d. atvyko Varšuvon Arkivyskupai ir keli vyskupai bažnytiniais reikalais pasitarti. Tie pasitarimai tarp kita ko lietę reikalą padėti lenkų kunigams įvairiose Europos ir Amerikos šalyse, kur lenkų emigrantai ir vietos bažnytinė vyriausybė tos paramos prašo.

Žymi pasitarimų dalis kreipia į vis didėjančius Lenkijoje puolimus prieš Bažnyčią, kuriuos daug radikališkieji veiksniai ir tam tikra spaudos dalis, kuri panaudoja savo įtaką šventų dalykų niekinimui ir Bažnyčios bei jos atstovų užgauliojimams. Prieita prie to, kad kaikurios politiškosios partijos savinasi teisę pulti Bažnyčią, tikėjimo tiesas ir katalikų įstaigas, nepripažįsta gi Bažnyčios atstovams teisės gintis.

Šie puolimai podraug su pasikartojančiais priešingais Bažnyčiai pasiūlymais seime išvelka eikštėn atviros kovos pradžią su katalikų Bažnyčia Lenkijoje. Ton kovon Lenkijoje Bažnyčia stos pasiruošiusi ir pasitikėdama Dievo pagelba stos būdama tikra, kad nugalės.

Už doros nuostolius, už suirutės kėlimą šalyje ir už viešojo autoriteto sumažinimą bus atsakomingi tie, kurie šią tikybinę kovą taip nesąžiningai pradeda.

Ką rašo apie Lietuvą ir lietuvius lenkų spauda?

Varšuvoje leidžiamas mėnesinis lenkų laikraštis „Sprawy Nerodowościowe“ Nr. 5 apie Lietuvos lenkų mokyklas duoda tokių informacijų:

Lietuvos lenkų mokyklų gyvenime 1926—7 mokslo metai buvo išimtini, nes tuo metu Lietuvos seimo lenkų atstovai priklausę prie demokratų valdžią sudarančio bloko ir lenkų mokyklos turėjusios pakenčiamas sąlygas. Lenkų švietimo draugija „Pochodnia“ („Žiburys“) turėjusi 77 pradžios mokyklas. Visos tos mokyklos atsiradusios prie liaudininkų ir socialistų vyriausybės. Iš senesnių metų buvusios tik 7 mokyklos. Pradžios mokyklose lenkai turėję 90 mokytojų ir 408? vaikus.

1927—8 mokslo metais mokyklų padėtis del ministerio p. Šakenio rašto, kuriuo buvo uždrausta leisti į lenkų mokyklas lietuvių vaikus, lenkų mokyklų padėtis Lietuvoje labai pab'ogėjusi. Kalti čia buvę tėvai, kurie imdami sau pasus, užsirašę lietuviais būdami lenkais.

Po to tuojau užsidariusios 15 mokyklų: nebuvo vaikų. Be to ryšy su uždarymais lietuvių mokyklų Vilniaus krašte 1927 m, lenkai nega'ėję atidaryti 42 mokyklų. (Kiek mums yra žinoma, tos mokyklos buvo uždarytos del to, kad jų mokytojai neišlaikė valstybinių lietuvių kalbos kvotimų).

Tuo būdu lenkai 1927—8 mokslo metais turėję Lietuvoje 20 mokyklų su 22 mokytojais ir 514 mokiniais.

Nors lenkai skelbia, kad Lietuvoje lenkų vaikų mokslo amžiuje esą 20 tūkstančių, dažniausia lenkų mokyklos uždarė del mažo vaikų skaičiaus, kai lietuviai nustojo leisti į lenkų mokyklas savo vaikus. Lenkų draugija „Pochodnia“ padavusi 1928—9 m. metams prašymus patvirtinti mokytojus į 78 pradžios mokyklas. Laikraščio spėliojimais šie metai būsią lenkų mokykloms dar sunkesni.

Tas pats laikraštis kiek žemiau rašo apie Lietuvos vyriausybės skundą Tautų Lygai del sunkios lietuvių mokyklų padėties Vilniaus krašte.

Lietuvos vyriausybė, anot Tautų Lygos atstovo Vang-Ling-Ky raporto, padavusi Tautų Lygai skundą, kad Lenkija uždarydama 1927.I.X.4 ir 5 d. mokytojų seminariją, lietuvių pradžios mokyklas ir areštuodama švietimo ir kultūros dirvoje pasidarbavusius veikėjus, nusidėjusi tautinių mažumų traktato 8 ir 9 straipsniams. Lietuvos vyriausybė pažymėjusi, kad 1927 m. vasarą lenkų švietimo ministerija per kun. Kraujalį Lietuvos vyriausybei davusi žinoti, kad bus daromos Vilniaus krašte represijos prieš lietuvius, jeigu lenkų mokytojams Lietuvoje nebus duota palengvinimų kvalifikacijoms įsigyti. (Čia reikia pridurti, kad „Ryto“ pirmininkui kun. Kraujaliui lenkų švietimo ministerijos įgalioto atstovo p. Jędrzejevičiaus Vilniaus vaivadijoje buvo griežtai pareikšta, kas laukia lietuvių mokyklas Vilniaus krašte, jeigu lenkų mokytojams Lietuvoje nebūtų palengvinti lietuvių kalbos kvotimai, ir reikalauta tuo dalyku keliauti Nepr. Lietuvon).

Lietuvos vyriausybė pažymėjusi Tautų Lygai savo nesutikimą, nes Lenkijoje lietuvių mokyklų padėtis jau tuo metu buvusi daug blogesnė.

Toliau skunde nušviečiama pramanytas Varnių lenkų mokytojų atsišaukimas, lenkų spaudos prasimanymai, represijos prieš lietuvius Vilniaus krašte ir kad Lietuvoje niekas lenkų nepersekioja.

Lenkų vyriausybė Tautų Lygai į tai atsakiusi, jog Lenkijoje lietuvių esą tik 75.000 ir Vilniaus dviejose apskrityse apie 63.000. Gyventojai turį visas konstitucijoje garantuotas pilietines teises ir atskiri įstatymai leidžią lietuviams naudotis lietuvių kalba mokyklose, teismuose ir administracijoje. Lenkų nota nurodo, kad 1926—7 mokslo metais buvę čia 22 valdiškos lietuvių mokyklos su 1267 vaikais. Be to 26 valdiškose mokyklose mokinta lietuvių kalbos. Privatinių lietuvių mokyklų buvę 96 su 99 mokytojais ir 3.031 mokiniu 1927—8 mokslo metais dar prašyta 23 naujų mokyklų.

Toliau lenkų vyriausybė kaltina Vilniaus ir Švenčionių „Rytus“, kad stengiasi atidaryti kuodaugiausia mokyklų, vengia valstybinės jų kontrolės, nesirūpina jų gerinimu ir naudoja politinei kovai. Vis delto toms draugijoms 1927 metais buvę duota 145 koncesijos, kurių pilnai neišnaudoję del vaikų stokos. Uždaryta 48 mokyklos pedagoginiais sumetimais del žemo jų stovio.

Čia turime pridurti, kad kelioms mokykloms „Rytas“ negalėjo išnaudoti duotųjų koncesijų ne del vaikų stokos, bet del mokytojų netvirtinimų inspektoratuose. Buvo tais metais plačiai vartota metodė — duoti koncesijas ir netvirtinti mokytojų dažniausia nenurodant priežasties, t. y. politiniais sumetimais. Lietuvių gi vaikų Vilniaus krašte yra tiek, kad ir 10 kartų padaugintam mokyklų skaičiui pakaktų. Tuo žvilgsniu mūsų mokyklos randasi daug geresnėje padėty, negu lenkų mokyklos N. Lietuvoje. Be to jau ne kartą mūsų spaudoje buvo pažymėta, kad 47 uždarytosios mokyklos buvo pačios kuratorijos pripažintos geromis ir joms buvo duotos koncesijos be termino nurodymo. Tai Lenkijoje daroma tik po kelių metų išbandymų. Uždaryta daug mokyklų, kurių valdžios atstovai nebuvo vizitavę, arba yra tokių, kurias viztavo ir pagyrė (mokytojus Kazlauską, Viskantaitę ir kit.). Uždaryta mokyklos su cenzuotais mokytojais, palikta su mokytojais be jokio cenzo. Mokytojai tvirtinta lengviau mažesnio cenzo, sunkiau didesnio. Buvęs kuratorius p. Gąsiorowski's aiškiai buvo pareiškęs „Ryto“ atstovui: „juo blogesnius jūs turėsite mokytojus, juo lengviau bus lenkų mokytojams juos nurungti. Aš reikalauju nuo lietuvio mokytojo tik pilietybės ir lojalumo“.

Del buvusių 1927 m. suėmimų, lenkų vyriausybė pareiškusi; kad ramių gyventojų represijos nelietusios, buvę sumimti tie, kurie norėję Lenkijos žemių dalį atskirti!?

Ministeris Zaleskis pareiškė, kad lenkų vyriausybė jau nutarusi duoti koncesiją *lietuvių mokytojų gimnazijai*(?).

Tautų Lygos trijų komitetas papeikė retorsijų ir represijų vartojimą.

St. V—nas.

Alkoholis mūsų šeimyniškose iškilmėse.

Daug jau buvo rašyta apie blaivybę ir apskritai apie svaigiųjų gėrimų kenksmingumą sielos ir kūno atžvilgiu. Ir nenuostabu, juk nėra paslaptis, kad lietuviai po karo geria daugiau, negu prieš karą: visiems gal žinomas paprotys įsigalėjęs Žemaičiuose ir kitur vaišinti vienas kitą naminiu alum, kurs stiprumo atžvilgiu nėra silpnesnis už fabrikuotus skystimus. Su širdgela reikia pažymėti, kad šventoj Lietuvos žemėlėj šeimos ir tautos iškilmės, o net ir tikybinės apeigos yra girtuokliavimo proga. Tai yra teisybė, kurios ne vienas giliau matantis nedrįs ginčyti. Pav. mūsų krikštynos, arba vestuvės; rodos, kiekvienas mąstantis doras žmogus turėtų suprasti, kad šeimos padidėjimas vienu nariu, o ypač vienu krikščioniu, turėtų būti brangus įvykis ir todel pamaldžiai besidviaugiant reikėtų šitą nuotikį minėti.

Tuotarpu nelemtoji degtinė ir čia vartojama, dažnai krikštotėvai drūtai įgėrę vėža bažnyčion kūdikį ir atvežę atiduoda jį bobutei, kuri pila mažyčiui burnon kelius degtinės lašus, manydama, kad tas gerai atsilieps jo ateityje; ne be to, kad daugybė svečių ir kaimynų per kelias dienas degtine ir aludžiu minėtų ir linkėtų laimingiesiems tėvams laimės ir pasisekimo.

Per vestuves daroma dar blogiau. Nesakau, kad daug pinigų išleidžiama nuodams nusipirkti, bet kas blogiausia kad vestuvių dalyviai niekina šventas apeigas, girti eidami į bažnyčią prie altoriaus ir nepadoriai užsilaikydami šventoj vietoj; grįždami iš bažnyčios vestuvininkai užsuka pas žydą-smuklininką, kuris su buteliuku laimina jaunavedžius (tikri atsitikimai), iš smuklės (karčemos) gi šokaudami, rikaudami, užmiršę apie priimtą sakramentą, dažnai kolicdamiesi, grįžta namo, kur juos tėvai sutinka irgi su buteliuku. Prasideda šokiai, žaidimai ir pasilinksminimai, jeigu gali-

reikalams. Bet atvažiavo iš Petrapilio revizija ir rado pas mane netvarką. Draugijos vyriausia valdyba, atsižvelgdama į mano nuopelnus, nepatraukė manęs teisman, bet dar suteikė vienkartinę pašalpą ir patarė vykti Amerikon. Atsisveikinęs su draugais ir bičiuliais, kurie ta proga man dar buvo iškėlę vakarienę, nuvykau Hamburgan. Iš ten turėjau laivu plaukti Amerikon. Pasakysiu, kad labai nudžiugau gavęs progos pamatyti naujus kraštus ir miestus. Hamburgo ne tik yra gražus uostas, bet įdomus ir pats miestas. Panūdo man būtinai pažinti jo linksmosios įstaigos ir restoranai. Vienoje linksmųjų įstaigų taip pasigėriau, kad ten ir nakvoti turėjau. Išėjęs iš jos norėjau pasižiūrėti, kiek man pinigo beliko. Išsitraukiau piniginę iš kišenės, bet ten nebuvo ne tik pinigų, bet nei laivo bilieto. Kelti dėl to triukšmą ir bylą buvo gėda. Nuėjau uostan. Ogi ten daugybė žmonių iš mūsų krašto. Dauguma jų nemokėjo vokiškai. Nemokėdami kalbos ir turėdami įvairių reikalų, nežinojo, kaip čia pasielgus. Tuojau sumojau savo galvoje, kad čia bus geros pelnos. Apsiėmiau būti vertiku įvairiems pakeleiviams. Matydami mano gabumus ir apsukrumą, laivų kompanijos agentai susidomėjo manim ir pasamdė savo padėjėju. Netrukus užsidirbau tiek pinigo, kad be jokių kliūčių patekau Amerikon. Tenai įsirengiau „saliūną“, vedžiau žmoną, susilaukiau vaikelio ir viskas puikiai klojosi. Bet atėjo karas, o su juo drauge ir vadinamoji „prohibicija“, tai reiškia, smuklių panaikinimas, nes įstatymais buvo uždrausta svaiginamieji gėralai vartoti.

Išsiilgau savųjų, žmona taip pat, kuri irgi gimusi mūsų krašte. Todel grįžome su vaikeliu savo kraštan. Čionai įsisteigiau tabako krautuvėlę viename mieste. Pelno turėdavom tiek, kad pragyvenimui visai pakakdavo. Be to dar turėjom susitaupę keletą šimtelių dolerių. Tais laikais už dolerį mūsų krašte buvo mokoma keli milijonai markių. Viskas buvo pigu tiems, kurie nors šiek tiek turėjo dolerių. Iš to džiaugsmo ėmiau vėl be saiko gerti ir linksmintis. Doleriukai greitai išseko. Pasidariau dargi skolų. Greitu laiku taksatoriai viską išlicitavo. Ką su žmona turėjom brangesnio, jau senai buvo užstatyta Lombarde. Namų šeimininkas, pas kurį samdėmės butą, palaikęs mus metus be jokio mokesnio, išmetė galvėn su kelias apiūžusiais baldais. Tada pasakiau žmonai kad ji pati su vaikeliu išsimanytų vestis o aš atvykau zuikiu šitan miestelin. Čia buvau gavęs nešiko vietą geležinkelio stotyje, maniau pasitaisysiąs savo buitį, bet atprasti nuo gėrimo negalėjau, todėl buvau atstatytas nuo vietos. Bet stoties viršininkas žino, kad aš nieko nevagiu, todel, kai šalta, nakvoju, tuščiame vagone, o kai šilta, tai tuščioje statinėje. Taigi matai, tamsta; ką padarė iš manęs degtinė, kad aš, kitados vadinamas „linksmas Mikas“, vaišinęs savo puikiausiame bute po keliolika svečių, dabar elgetauju ir nakvoju statinėje“.

Kava tuo tarpu visai ataušo. Draugas Motiejus nuščiuvo kalbėjęs „linksmo Miko“ monologą, susimąstė, tartum svyruodamas, ar toliau bekalbėti, ar ne.

— Kas čia ypatingo, sakau jam, tokių linksmų Mikų pasaulyje gal yra begalės. Bet tavo Miko monologas del vieno dalyko atrodo man esąs netikėtinas. Nejaugi pas Miką nebuvo jokių giminių, kurie jį nelaimėje būtų priglobę? Taigi tavo istorija nėra per įdomiausia,

— Palauk, atrėžė jis man nervingai. Įdomiausias dalykas dar nepasakytas. Kai jį pasakysiu, tada galėsi spręsti, ar ši istorija įdomi, ar ne. Ir vėl gurkšterėjęs kavos gurkšnį, toliau kalbėjo:

— „Linksmas Mikas“ buvo mano dėdė, tikras tėvo brolis. Aš juo niekuomet gyvenime nebuvau matęs. Jis mano tėvo nelankydavo, o tėvelis taip pat jo. Tėvelis su motute pakalbėdavo tarp savęs apie „Linksmą Miką“ bet aš tiek tik težinojau, kad jis buvo mano dėdė ir kad netvarkingai gyvenąs, neatsimenąs savo giminių, del savo „linksmybių“ turėjęs bėgti Amerikon ir t.t. Taigi, brol, gali sau įsivaizdinti mano padėtį ir miną, kai išgirdau iš valkatos, kad jį kitą syk vadindavę „Linksmu Miku“. Tą ir jis pastebėjo ir nustebo. Ko pirma nebuvau matęs, dabar aiškiai pamačiau jį esant panašų ir mano tėvą. Pamaniau sau: vis del to jis yra mano dėdė. Todel pasisakęs jam, kad esmi jo brolėnas, paprašiau jį eiti su manim į miestą ir ten aptarti, ką mes turim daryti, nes savo dėdės tokioje padėtyje nenorėjau palikti. Bet jis taip susigraudino, kad apalpo. Tokioj padėtyje nugabenau jį miesto ligoninėn. Ten žado nebeatgavo ir taip pasimirė. Padirbdinau jam baltą paprastą karstą, nes brangesniam nupirkti neturėjau su savim pinigo, del tos pačios priežasties turėjau pasitenkinti pasisamdęs paprastas sodiečio vežėčias ir nuvežiau dėdę į amžino atilsio vietą. Laidotuvių karavanas tiek ir tebuvo: kumelpalaikė, tempianti vežėčias su karstu, ant kurio sėdėjo sodietis, o paskui vežėčių ėjau aš, vienintėlis palydėtojų. Tiesa, prie manęs prisiplakė iškarės alkanas šuo, kuris iš bado gailiai staugė. Taigi liūdna buvo procesija. Jokie varpai neskambino. Kai po laidotuvių grįžau atgal pro kapinių vartelius nėviena ten stovinčių bobelkų elgetų neprašė manęs išmaldos nei siūlėsi sukalbėti poterėlių už numirėlio vėlę. Bet kai daviau joms auksiną, labai nustebo. Mat per labai skurdžios joms atrodė šios laidotuvės.

Man, prisipažinsiu, šis pasakojimas pagadino ūpą visam vakarui ir nakčiai. Atsisveikinęs su Motiejum, greitai išėjau iš kavinės. Dabar esu vedęs, nei panelės nei restoranai man neberūpi. Jei grįždami su žmona iš pasivaikščiojimo kur užeinam, tai tik kavinėn. Žmona man nepataria nei alaus gerti, bet degtinės jau nebegeriu.

V. Meleta.

ma taip pavadinti girtų bernų ir mergų sukimasis ir barniai, o dažnai ir peštynės; girtas jaunimas pradeda šlykščiai apseiti, elgtis nepadoriai pakampiais ir t. t,

Tokie girtavimai tęsiasi kitą kartą tris ir daugiau dienų, pakol viską išgeria ir suvalgo, o paskui su galvos skaudėjimu sugedusiais viduriais, o labiausiai su sąžinės graužimu, grįžta vestuvininkai pas save ir ilgą laiką dar negali prieiti į save. Suprantamas dalykas, kad tokie jaunavedžiai, pradėję su degtine naują gyvenimą, nesidžiaugs Dievo palaima. Negeriau yra ir su mūsų pokarinėmis laidotuvėmis. Kaip gi yra liūdna, kad mūsų lietuviai be degtinės negali net ir savo mylimojo velionies pogerbti ir paminėti. Juk girtų gerklių riksmo negalima pavadinti giedojimu, nors jis ir būtų atliktas, lig tyčia prie vaškinių žvakių ir paveikslų. Tie ir panašūs mūsų brolių peiktini papročiai, kurie taip ankštai surišti su atgimusios tautos dorove ir laime, turi atkreipti domę kiekvieno doro lietuvio ir iššaukti pasiryžimą pradėti planingą kovą su didžiausiu tautos ir Bažnyčios priešu, nes alkoholis gadina ne tik organizmą (kūną) bet ir dvasią. Su tuo priešu stoti į kovą pirmiausia turėtų kunigai, mokytojai ir visi tėvynės mylėtojai.

Mūsų Vilniaus krašto jaunimas, kuris po kelių metų stos į visuomenės darbą, turi irgi susirūpinti ir pradėti dabar dar kovą su alkoholiu. Geriausias gi būdas, kad patys nevartotų alkoholinių gėrimų, kitaip durs į akis Evangelijos posakis: „Gydytojau, išgydyk pats save“. Visi mes norime vadintis Lietuvos patriotais; tikri gi patriotai negali abejingai žiūrėti, kaip tas vidujinis Lietuvos priešas — alkoholis — ėda mūsų brolių moralines pajėgas, naikina jų sveikatą ir daro juos pamažel be valios, be energijos, apatingus, kuriuos jau kiekvienam priešui nesunku nugalėti.

Alkoholiui nuveikti reikia sielos aukų, reikia atskirų asmenų krikščioniško pasiryžimo išsižadėti blogų įpročių, skleisti kitų tarpe gaivinančią šviesą ir eiti į žūtbutinę kovą prieš galingąjį valdovą — alkoholį.

Skaidrys.

ŪKIO SKYRIUS.

Mineralinės trąšos.

(Tąsa).

Kalio trąšos.

Kalis augalams ne mažiau reikalingas, kaip azotas ir fosforo rūkštis. Jis reikalingas cukraus, krakmolo ir kitų medžiagų atsiradimui augaluose.

Kalio augaluose randama ne lygiai, nes tai pareina nuo augalų rūšies ir jų dalių. Taip, vaisiuose ir uogose iš 10 tūkstančių svorio dalių pareina tiktai 7—8 svorio dalys kalio, įvairiuose grūduose nuo 28 ligi 62 sv. d.

Daugiau kalio yra šiauduose. Taip, ruginiuose šiauduose yra apie 63 sv. d. kalio, o pupų šiauduose net 350 sv. d. kalio. Gi tabako lapucse yra net 409 sv. d. kalio.

Kalio trąša neturi tokios reikšmės, kaip fosforo rūkšties ir azoto trąšos. Dalykas tame, kad į grūdus jo eina labai maža, o šiaudus sugrąžiname dirvai kartu su mėšlu. Be to, į dirvas dar patenka ir šieno kalis, taigi dirvų kalis pasipildo pievų kaliu.

Kai del įvairių dirvų, tai mažiausia kalio turi liesi smėlynai, kiek daugiau baltžemiai, tuo tarpu molinės dirvos ir juodžemiai šios trąšos turi užtenkamai.

Kalio druska.

Kalio druskos yra įvairaus stiprumo. Taip, daugiausia pas mus vartojama kalio druska, vadinamoji kałuska, turi savyje nuo 20% ligi 30% kalio. Gi vokiškoji Stasfurto kalio druska turi savyje kalio 30—40%. Pas mus geriausia vartoti aukštesnio nuošimčio kalio druska, nes tokioje kalis pigiau atsieina.

Kalio druska yra lengvai tirpstama, todel ją galima išbarstyti kelias dienas prieš javų sėjimą. Tinka ji visokioms dirvoms, net kietesnėms molinėms. Be to, kalio druska tinka visokiems augalams. Kalio druską išbarsčius reikia pridengti akėčiomis arba drapaku. Galima ją vartoti ir kaipo paviršutinę trąšą, tiktai negalima jos barstyti ant sniego, arba kai augalai drėgni, nes tada pakenkia.

Kainitas.

Kaluskis kainitas turi savyje 10 – 12% kalio, o Stasfurto kainitas ligi 15% kalio. Be kalio, jame dar esti valgomosios druskos.

Kadangi kainite kalio mažiau, tai jo berti į dirvas reikia daugiau, negu kalio druskos. Kiek berti kainito į 1 hektarą sunku pasakyti, nes tai pareina nuo to, kokia dirva. Apskritai, į liesas smėlio dirvas beria ligi 480 kg. (30 pūdų) kainito.

Kainitas geriausia tinka lengvoms smėlio dirvoms. Į sunkesnes dirvas vietoj kainito beriama kalio druska, nes nuo kainito tokios dirvos daros dar kietesnės.

Geriausia kainitas veikia į pievas: rūkščiosios žolės nuo jo išnyksta, o padidėja ankštinių ir dobilinių žolių skaičius. Be to, už kalio trąšas labai būna dėkingi linai, kanapės, dobilai ir visi kiti plaštakiniai augalai.

Blogai veikia kainitas į bulves, burokus ir tabaką, todel šių augalų juo geriausia netręšti. Bulvėse nuo jo sumažėja cukraus nuošimtis. Gi tabako lapai blogiau dega ir nustoja aramatingumo.

Kainitą reikia išbarstyti geru laiku prieš sėjimą javų. Taip, žieminiams javams jį išbarsto mažiausia kelias savaites prieš sėjimą, o pavasario augalams galima išbarstyti rudenyje, žiemą, arba anksti pavasarį. Prieš pat javų sėją barstyti kainitas negera, nes tada jis gali pakenkti augalams. Išbarstytas kainitas galima aparti, gerai įakėti arba įdrapakuoti.

Pelenai.

Deginant augalus organinė jų medžiaga sudega, o palieka pelenai, kurie susideda iš įvairių mineralinių druskų. Iš augalams reikalingų druskų pelenuose daugiausia būna kalio ir fosforo rūkšties. Pelenų kalis lengvai ištirpsta vandenyje, todel išplautuose pelenuose kalio palieka labai maža.

Šiaip ne visi pelenai turi savyje maistingų dalių lygiai daug. Kiek kurie pelenai turi kalio ir fosforo rūkšties, parodo žemiau paduotoji lentelė.

	kalio	fosforo rūkšties
Lapočių medžių pelenai	10%	6½%
Spyglinių medžių pelenai	6%	4½%
Išplauti medžių pelenai	2½%	6%
Mėšlo pelenai	11%	5%
Ruginių šiaudų pelenai	19½%	4½%
Grikinių šiaudų pelenai	25%	8%
Durpapeleniai	1½%	0,5%
Anglies pelenai	0,1%	0,1%

Medžių pelenų duodama nuo 60 ligi 200 pūdų į vieną hektarą. Tuo būdu į dirvą įdedama nuo 3½ ligi 10 pūdų (54—160 kg.) kalio ir nuo 3 ligi 12 pūdų (48—192 kg.) fosforo rūkšties.

Pelenai turi savyje šarmo, todel jie labai tinka visokioms rūkščioms dirvoms, kaip antai: drėgnoms pievoms, nusausintoms dirvoms ir t. t. Jei pelenų beriama didesnius kiekius, tai išbarstyti jie reikia geru laiku prieš javų sėjimą, nes prieš pat sėją išbarstytų pelenų šarmas gali pakenkti diegams.

Kalkių trąšos.

Mūsų dirvos maža savyje turi kalkių, o vietomis, nors kalkių dirvoje būna palyginti nemaža, tai jos sunkiai būna prieinamas augalams. Naujausi mėginimai su kalkių trąšomis parodė, kad jos žymiai pagerina dirvos fizines ypatybes būtent:

1) Pagerina dirvos struktūrą, daro ją lengviau perleidžiančia orą ir vandenį

2) Panaikina dirvoje kenksmingas augalams rūkštis ir tuo padeda augalams geriau tarpti.

3) Pagreitina organinės medžiagos puvimą dirvoje ir per tai augalai lengviau gali sunaudoti organinės medžiagos maistingąsias dalis.

4) Palengvina augalams sunaudoti dirvos mineralines medžiagas.

5) Sužadina bakterijų vystymąsi dirvoje.

Dirvos kalkiavimas yra kaip ir sausinimas, tai yra dirvos gerinimas. Lengvose dirvose, kur kalkės lengviau gali būti išplautos į gilesniuosius dirvos sluoksnius, patariama kalkiuoti dažniau ir po mažiau. Dirvoms labai lengvoms užtenka vartoti tomamilčius. Dirvą kalkiuoti galima kviečiams, burokams, avižoms, miežiams ir rugiams. Negalima į šviežiai kalkiuotą dirvą sodinti bulvių, nes bulvės būna spuoguotos, o tapogi lubino ir seradelės. Geriausia kalkiuoti dirvą po bulvių vasarojui, į kuriuos sėjama dobilus.

Nelabai rūkščioms dirvoms kalkių (vopnos) galima ir nevartoti, nes tokioms dirvoms užtenka vartoti mineralines trąšas, kurios turi savyje kalkių, kaip antai: kalkinę salietrą—26%, kaulamilčius – 31%, tomamilčius — 48%, azotniaką—45% kalkių. Vartojant išvardytąsias mineralines trąšas įdedama į dirvą ne tik azoto ir fosforo rūkšties, bet ir kalkių.

Kalkės.

Kalkės veikia į dirvą trejopai. Pirmiausia, jos pagreitina dirvoje puvimą ir tuo būdu padaugina dirvoje augalams reikalingų maistą dalių, ypač azoto. Toliau, nuo kalkių sunkiai tirpstamos augalams reikalingos medžiagas daros lengviau tirpstamomis ir tuo būdu augalai gali jas sunaudoti. Be to, nuo kalkių sunkios dirvos daros puresnės, todel į jas lengviau įeina oras, visokios medžiagos lengviau pūsta ir todel daugiau prisirenka augalams reikalingo maisto.

Kai del kalkių tiesioginiojo veikimo į augalus, tai jos turi tiktai vienos augalams reikalingos maisto medžiagos ir tai tokios, kurios, kaip įprasta manyti, yra pakankamai kiekvienoje dirvoje. Tačiau pastaraisiais laikais pradedama manyti, kad neturtingose kalkėmis dirvose jos gali turėti įtakos ir į augalų auglių, kitaip sakant, kad gali padidėti javų derlius ir del to, kad buvo įdėta kalkių į dirvą kaipo augalams reikalingos maisto medžiagos. Ypač daug suvartoja kalkių kaipo maisto plaštakiniai augalai (ankštiniai ir dobiliniai) ir todel dirvos kalkiavimas ypač apsimoka šiems augalams. Buvo atsitikimų, kad dobilai neaugo gerai tam tikroje dirvoje toliai, ligi jiems nebuvo patręšta kalkėmis.

Gerai apsimoka ir senų pievų kalkiavimas, kuomet pievos išariama atnaujinimui. Be to, kalkės geros daro įtakos ir į varpinius augalus, nes nuo kalkių grūdai būna pilnesni ir sunkesni.

Kalkiavimo nemėgsta linai, kanapės ir bulvės. Linų ir kanapių nuo kalkių blogesnis būna pluoštas (valakna), o bulvėse sumažėja krakmolo. Be to, bulvės dažnai būna nuparkusios. Kalkiuotose dirvose kai kada anksčiau nunoksta javai. Tai aiškinama tuo, kad tokių dirvų pagerėja fizinės savybės, kitaip sakant, jos geriau įšyla.

Perdaug sausose ir drėgnose dirvose kalkės neparodo jokio veikimo, todel kalkiuoti reikia tiktai užtenkamai drėgną dirvą, bet ne peršlapią. Neapsimoka, žinoma, kalkiuoti ir tokių dirvų, kuriose jau yra pakankamai kalkių.

Yra žinomas vokiečių priežodis, kad „kalkės praturtina tėvus, bet apvagia vaikus“. Iš tikrųjų, neatatinkamai vartojant kalkes galima dirvą privesti prie to, kad ji duos keletą gerų derlių, o po to daugelį metų paliks visiškai nederlinga. Priežastis čia bus štai kame. Visas augalams reikalingas maisto madžiagas, kurios buvo dirvoje pavidale sunkiai prieinamų augalams junginių, kalkės paverčia lengvai prieinamais augalams junginiais ir todel jas augalai sunaudoja. Po to palieka dirvoje tiktai sunkiai kintančios medžiagos, kurios jau negali duoti augalams reikalingo maisto net tada, jei pakartojama dirvos kalkiavimas. Tokią dirvą, iš kurios išspausti syvai trumpu laiku, teks paversti ganykla labai ilgam laikui. Laike tokio ilgo pasilsio dirva išsivėdins ir joje vėl atsiras lengviau tirpstančių junginių, kurie kas metai iš savęs išskiria tam tikrą kiekį augalams reikalingų maisto dalių, kurių pakanka sėjamųjų augalų vystymuisi.

Be jokio pavojaus galima kalkiuoti tiktai labai žiaurias molines dirvas, o taipogi visokias pelkėtas dirvas, kuriose daug būna puvinio. Vidutines gi dirvas, kaip antai: geras prie molio arba prie smėlio, su vidutiniu kiekiu puvinio, — kalkiavimas gali būti tiktai silpnas. Be to, kartu su kalkiavimu turi būti vartojamos ir tiesioginės trąšos, ypač gyvulių mėšlas.

Kalkių duodama į dirvą daugiau ar mažiau, tai pareina nuo to, kokia dirva ir kokios kalkės (vopna). Mat yra kalkių liesų, tai yra tokių, kuriose daugiau būna visokių priemaišų ir riebesnių, tai yra grynesnių. Paprastai į vieną hektarą duoda nuo 960 ligi 19_0 kg. kalkių ir kalkiavimą pakartoja už 6 metų. Kiti dirvas išsyk daug stipriau kalkiuoja ilgam laikui, tačiau tai yra rizikinga ir todel nepatariame. Geriau mažiau duoti kalkių, bet dažniau.

Dirvas kalkiuoja tokiu būdu: degtas kalkes išskirsto lauke į mažas krūveles (apie 1 aršiną aukštumo), pridengia nestorai žemėmis ir kurį laiką taip palieka. Už 10 dienų ar daugiau, žiūrint kokie orai, kalkės pačios išsilešiuoja ir iš didelių akmenų pasidaro miltai, kuriuos paskui lygiai po dirvą išskirsto.

Geriausia kalkėmis tręšti pūdymą, kai jį pirmą kartą išaria, ir kalkes išbarsčius dirva reikia stipriai akėti, kad jų dalelės gerai susimaišytų su dirvos dalelėmis. Antrą kartą ariant pūdymą kalkės dar geriau susimaišys su dirva. Antrą kartą arti pūdymas reikia negiliai: geriau palikti kalkės viršutiniame dirvos sluoksnyje, nes jos dirvoje pamažu virsta tirpstamu vandenyje junginiu — dvianglėmis kalkėmis ir tuo būdu pačios stengiasi susisunkti į gilesniuosius dirvos sluoksnius, kas visiškai yra negeistina, ir todėl padėti šiai aplinkybei giliu arimu nereikia.

Toliau, dirvų tręšimui vartojama dar smulkiai sumaltas *nedegtas* kalkes. Šių kalkių veikimas esti švelnesnis. Pastaruoju laiku nedegtas kalkes dirvų tręšimui plačiai vartoja Amerikoje, nes amerikonai randa, kad degtos kalkės perdaug energingai veikia. Sumaltas nedegtas kalkes galima barstyti į dirvą prieš pat javų sėjimą be jokio pavojaus augalams pakenkti.

Margelis.

Prie kalkinių trąšų .priklauso dar margelis. Margelis yra anglies rūkšties kalkių, molio ir smėlio mišinys. Sulig to. kokių margelyje priemaišų daugiausia būna, atskiria molinį, smėlinį ir kalkinį margelį. Margelio sluoksniai randasi arba nelabai giliai žemėje, arba net žemės paviršiuje. Pagulėjęs ore margelis paprastai subyra į smulkias kruopeles. Dirvų trąšimui margelį vartoja daugiausia kaipo kalkių trąšą. Tačiau margelyje yra ir tam tikras nuošimtis fosforo rūkšties ir kalio. Nors šių krašto medžiagų margelyje būna gana mažas nuošimtis, bet kadangi margelio paprastai verčia į dirvas didelius kiekius, tai dirva iš jo gauna fosforo rūkšties ir kalio tokius kiekius, kurie negali neturėti į javų derlių jokios įtakos.

Margelio anglies rūkšties kalkės veikia į dirvą daug švelniau, negu lešiuotos kalkės. bet užtat jos veikia daug ilgiau. Todel margelio duodama į dirvą daugiau, negu kalkių, bet dirvos margeliavimas pakartojama rečiau. Be to, dirvą margeliuojant nėra tokio pavojaus perdaug kalkių įdėti į dirvą ir tuo jai pakenkti

Margeliavimas yra pageidaujamas į tas pačias dirvas, ką ir kalkiavimas. Molinis margelis deriausia tinka smėlinėms dirvoms. Margeliuose paprastai būna nuo 10 ligi 40% kalkių. 10% margelio duoda į dirvą—į 1 hektarą—nuo 9 ligi 27 kub. sieksnių (1 kub. sieksn.

margelio sveria apie 8800 kg.=550 pūdų). Jei kalkių nuošimtis margelyje didesnis, tuomet jo kiekis atatinkamai sumažinama.

Margelį išveža paprastai į pūdymą kai jis pirmą kartą išartas ir paliekama kuriam laikui mažose krūvelėse. Kuomet oro įtakoje jis subyrės į smulkias kruopeles, tai jį veikia išskirstyti lygiai po dirvą ir gerai įakėti.

Gerai margeliuotoje dirvoje kai kąda margelis reikia labai ilgai, nes su viršum 20 metų, o kai kada daug trumpiau.

Gipsas.

Gipsas arba sieros rūkšties kalkės, kasamas iš žemės, kur jis pasitaiko vietomis dažniausia nelabai storais sluoksniais. Gipso yra keleriopo. Šviežiai iškastas iš žemės gipsas turi savyje vandens. Kaitinant vanduo iš gipso išgaruoja ir jo svoris sumažėja $^1/_5$ dalimi. Laukų trešimui vartojama kaip degtas taip ir nedegtas gipsas. Vieną ir kitą pirma sumala į smulkius miltus.

Gipsas geriausia veikia į dobilus, o paskui į liucerną, todel jį galima pavadinti dobiline trąša. Dobilai nuo gipso užaugina didesnius lapus ir stiebus ir apskritai daugiau savyje turi baltymų. Kai kada gipsuoja nuolatines pievas ir ganyklas ir taip pat gana pasekmingai. Rečiau trešia gipsu vienamečius plaštakinius augalus—vikius, žirnius, pupas ir kt. Kitų augalų gipsu beveik niekuomet netręšia. Kai kada gipsas labai naudingas grikiams.

Dobilus trešia gipsu pavasarį, kai jie bent kiek pradeda augti. Barsto gipsą rankomis, anksti rytą, kai ramus nevėjuotas oras ir kai augalai pridengti rasa, nes pastebėta, kad jis veikia geriau, jei išsyk užsilaiko ant augalų lapų, o paskui jį nuplauja į dirvą lietus. Į vieną hektarą jo beria nuo 160 ligi 400 kg.

Gipso reikšmė augalams kol kas nėra pakankamai išaiškinta. Paprastai manoma, kad nuo gipso dirvos kalio trąša daros prieinamesnė augalams. Pastaraisiais laikais manoma dar, kad nuo gipso todel padidėja plaštakinių augalų auglius, kad jis suteikia tiems augalams maisto medžiagą, būtent kalkių (vapnos) ir sieros rūkšties, kurių dirvoje dažnai būna per maža.

Kadangi pirmiau manė, kad gipsas vien daro prieinamesnėmis augalams jau esamas dirvoje maisto medžiagas, todel gipsuodavo tiktai gerai įtręštas dirvas. Bet mėginimai parodė, kad gipsavimas žymiai padidina dobilų auglių ir liesose dirvose.

Mineralinių trąšų pirkimas,

Iš viršuj pasakyto skaitytojai matė, kad trąša trąšai nelygi, nes jų gerumas pareina nuo to, kiek nuošimčių maistingų dalių jos savyje turi. O tas nuošimtis, kaip matėme, visai yra nelygus. Ta pati trąša daugiau gali turėti augalams reikalingų maisto dalių, arba mažiau. Suprantamas dalykas, juo trąšoje daugiau augalams reikalingų maisto dalių, juo ji geresnė ir juo brangesnė. Nes kaip mokame pinigus, tai mokame ne už pelenus, bet už tai, koks nuošimtis maistingų dalių yra tuose pelenuose.

Mūsų ūkininkai dažnai nesuprasdami šios aplinkybės, kaltina ūkio organizacijas, kam jos esą brangiau už trąšas imą, negu žydeliai. Panašus kaltinimas yra be pagrindo. Jei ūkio organizacijos dažnai brangiau ima už tą pačią trąšą, tai todel, kad trąšoje daugiau būna maistingų dalių. Kiek trąšose yra augalams reikalingų maisto dalių, niekas negali įspėti kitaip, kaip tik atatinkamai jos ištyrus tam tikrose laboratorijose. Todel perkant trąšas ūkininkas dažnai gali apsigauti.

Ūkininkai geriausia padarys, pirkdami trąšas tiktai per ūkio draugijas tiesiai iš fabriko. Pirkti iš visokių perkupčių nereikia, nes dažnai galima gauti blogų trąšų.

Skaityk „Vilniaus Ryojų" ir kitus paragink!

Šis tas apie pievas.

(Pabaiga).

Pievų akėjimas.

Pievų akėjimas turi dvejopos reikšmės: viena — kad sunaikinti samanas, antrą — kad supurinti žmės paviršių. Sunkiausia kovoti pievose, tai su samanomis. Samanos pradeda augti tokiose pievose, kur žemė būna supuolusi, arba drėgnose. Jeigu samanos pradeda veisties sausose pievose, kur žemė būna supuolusi, tai pievos paskui savaimi daros drėgnos, nes samanos laiko drėgnumą. Jeigu pievoje prisiveisia daug samanų, tai gerosioms žolėms tenai nebūna vietos. Todel kiekvieno ūkininko yra pareiga visomis išgalėmis kovoti su samanomis, nes tik išnaikinus samanas galima tikėties geresnės šieno piūties.

Išnaikinti samanas nėra lengvas darbas. Jei samanos auga iš piežasties pievos šlapumo, tai tokias pievas pirma reikia nusausinti ir tik po to imties samanas naikinti. Samanas išnaikinti galima tiktai pievas akėjant. Patogiausias samanoms naikinti laikas, tai — pavasaris, kai samanos jau atleistos, o žemė apačioje dar įšalus ir arkliai pievoje neklimpsta. Tada raujame samanas tam tikromis pievinėmis Laake akėčiomis, sugrabojame į nedideles krūveles, išdžioviname ir sukrečiame į tvartus, sudedame į komposto krūvą, arba sudeginame ir pelenus išskirstome po pievą.

Tačiau patogus samanoms rauti laikas pavasary stovi labai neilgai, todel ūkininkas tą laiką turi labai daboti. Jei pieva atsileis perdaug, tada samanos sunkiau rausis ir pieva klamposis, kas yra visai negeistina. Išrovus ir pašalinus samanas, pieva gera pabarstyti smulkiu kainitu, duodant 5 — 6 c. m. į vieną hektarą.

Pievose neauga gerai žolė ir tada, jei žemė supuolusi. Į supuolusią žemę sunkiai įeina oras ir sunkiai vyksta medžiagų kitimas, todel tokiose dirvose paprastai maža būna augalams maisto. Be to, supuolusiose pievose paprastai pradeda veisties samanos, kurios greit išstumia visas gerąsias žoles. Norint iš tokių pievų daugiau naudos turėti, reikia jų paviršius purinti, kitaip sakant, *reikia tokias pievas akėti.*

Pas mus ūkininkai bijo pievas akėti, kad akėjimu nesunaikinus pievos žolių. Bet tai bereikalinga baimė. Jei akėjimu ir susinaikins viena — kita žolė, užtat likusios kur kas geriau augs. Išakėtoje pievoje žolės geriau įsišaknija ir buiniau auga. Be to, į išakėtą ir purią pievą geriau įeina oras, todel tokioje žemėje veikliau dirba bakterijos ir daugiau atsiranda reikalingo augalamsmaisto.

Pievas akėti galima anksti pavasarį, kai dirva tiktai paviršium atleista, o giliau dar įšalus. Tada patogiausia tas darbas atlikti, nes pievos nesiklampoja. Be to, galima pievos akėti ir rudenyje, nuvalius šieną, jei sausi orai ir pieva nesiklampoja. Jei rudenyje, būna lietingi orai ir jei pievos stovi šlapios, tada akėjimas geriau atidėti pavasariui.

Vėlai rudenyje, prieš pat šalčius, pievų akėti negalima, nes akėjimu paprastai apsinaugina žolių šaknys, todel žolės gali išsalti.

Jei pieva sena, tai akėčios maža ką tepadės. Tokiose atsitikimuose pirma leidžia kultivatorių arba skarifikatorių, vieną eilę arba kryžiavai, žiūrint aplinkybių, o po to jau akėja. Mat, kultivatorius arba skarifikatorius žymiai palengvina akėčių darbą. Jei pievoje auga žolė menka, tai išakėjus pasėjama atatinkama žolių mišinį ir privoluojama. Volavimas įspaudžia pasėtas žolių sėklas į žemę tuo būdu pagreitina jų dygimą. Suprantamas dalykas, kad volavimas bus naudingas tik tuomet, jei žemė sausa. Priešingame atsitikime valavimas ne tik bus negeistinas, bet stačiai nenaudingas.

Pievų trešimas.

Pas mus dažnai pievose neauga žolė dar ir todel, kad pievų žemė suliesėjo. Ūkininkai pievas kas metai šienauja, taigi iš pievų tiktai ima, o mainais nieko neduoda. Šienu šerama paprastai gyvulius, taigi šienas patenka į gyvulių mėšlą, kuriuo paprastai krečiame tiktai dirvas. Tuo būdu išeina, kad dirvos pas mus stiprinama su skriauda pievoms. Kadangi panašus šeimininkavimas tęsiasi nuo pat didžiojo tvano (patapo), todel nieko stebėtina, kad pievų žemė suliesėjo ir žolės jau nebenori augti. Blogiausia tai, kad pas mūsų ūkininkai šios aplinkybės nenori suprasti ir mano, kad pievų augalams trąša nėreikalinga. Tai yra didelė klaida. Nes pievų augalai taip pat yra reikalingi maisto, kaip ir dirvų augalai ir jei to maisto žemėje pritrūksta, tai žolės gerai neaugs. Taigi norint, kad liesoje pievoje žolė geriau augtų, reikia tokia pieva būtinai tręšti.

Pievos tręšti galima įvairiomis trąšomis. Gyvulių mėšlas labai gerai tinka pievoms, bet jo labai maža ūkyje būna, todel mėšlas paliekama paprastai tiems augalams, kurie labiausia jo yra reikalingi, būtent: daržovėms ir kaupiamiesiems augalams. Tačiau jeigu pievų vėja atnaujinama, tai yra jei pievos išariama, tada vis dei to mėšlo labai naudinga būtų įkrėsti. Apartas į atnaujinti pievą mėšlas gana ilgai atsilieps ir apsimokės gausiu žolių augliumi.

Toliau, puiki pievoms trąša yra kompostas, todel labai pageidaujama, kad kiekvienas ūkininkas užsiimtų šių trąšų gaminimu, juo labiau, kad kiekviename ūkyje randasi daugiau ar mažiau visokių atmatų, kurios kitaip visiškai nueina niekais. Kompostą išskirsto lygiai po pievos paviršių. Jei ūkyje turima gyvulių srutų, tai ir jas galima vartoti pievų trešimui. Srutas vartoja atmieštas vandeniu ir išlaisto lygiai po pievą anksti pavasarį. Be to, pievoms trešti tinka visokie pelenai, ypač rūgštesnėms pievoms. Geriausi yra malkų pelenai. Gi durpapeleniai, kaipo trąša, labai maža turi vertės.

Bet pati svarbiausia pievoms trąša, tai įvairios mineralinės trąšos. Visos išvardytos viršuj trąšos, norint pievoms ir tinka, bet jų taip mažai ūkyje prisirenka, kad rimtai apie jas kalbėti netenka. Mineralinės trąšos yra pačios svarbiosios, nes jų visuomet galima gauti.

Iš mineralinių trąšų pievoms trešti geriausia tinka fosforo, kalio ir azoto trąšos. Iš fosforo rūkšties trąšų pievoms trešti geriausia tinka tomamilčiai, kurių galima duoti kokius 4 maišus į vieną hektarą. Tiktai ganykloms, kuomet norima žolių augimas pugreitinti, vietoj tomamilčių vartojama kartais superfosfatas.

Iš kalio trąšų pievų trešimui vartojama kainitas arba kalio druska. Visokios lengvos žemės yra labiau reikalingos kalio trąšų, negu snnkios molinės, todel lengvesnėms žemėms kalio trąšos duodama dvigubai tiek, kaip sunkesnėms molinėms. Pagaliau, kai del kalio trąšų tai reiktų pirma padaryti bandymai ir ištirti, ar ši trąša reikalinga dirvai, nes Švenčionių apskrities dirvos labai yra jautrios šiai trąšai.

Be fosforo rūkšties ir kalio trąšų, pievos naudinga trešti ir azoto trąšomis. Dalykas tame, kad trešiant pievas vien fosforo rūkšties ir kalio trąšomis perdaug buiniai pradeda augti visokios ankštinės ir dobilinės žolės, kurios užstelbia varpines, taigi daugiausia daugmetes žoles, o įsivyravusios paskui greičiau išnyksta ir užleidžia vietą visokioms piktžolėms. Kad to neatsitiktų, reikia pievos trešti ir azoto trąšomis. Tada susistiprina ir varpinės žolės ir pirmosios negali jų užstelbti, kitaip sakant, azoto trąšomis palaikoma kaip ir pusiausvyra tarp plaštakinių (dobilinių ir ankštinių) ir varpinių žolių.

Azoto trąšos beriame į pievą nedaug, kokį vieną maišą į vieną 1 ha, nes pievoje paprastai auga dalis plaštakinių žolių, kurios naudoja oro azotą.

Iš azoto trąšų pievų trešimui galima vartoti salietrą arba azotniaką. Salietra tinka visokioms žemėms, bet kadangi ji naudinga, tai ji išbarsčius negalima leisti į pievą gyvulių mažiausia 10 dienų. Azotniakas netinka lengvoms smėlio ir rūkščioms dirvoms, gi visose kitose jis gana gerai veikia, bet tik tada, jei gerai sumaišytas su žeme.

Mineralinės trąšas barstyti geriausia tada, kai pievos akėjama. Tada do darbu atliekame kartu: supuriname žemės paviršių ir sumaišome trąšas su žemėmis.

Jeigu pievas kas pavasaris užlieja, ir užneša dumblu, tai tokių dažniausia nereikia trešti, nes jos pačios užsitrešia.

Gyvulių ganymas.

Daug pas mus pakenkia pievoms ganydami gyvulius. Vos spėja atšilti ir žolė kaip tik pradeda augti, mūsų ūkininkai tuojau gena į pievas gyvulius. Gyvuliams tada pievose dar maža būna naudos, bet užtat jie pievas išklampoja ir tuo joms nemaža pakenkia.

Pas mus jau nuo senai nusistatė toks paprotys, kad visas pievas iš pavasario nugano gyvuliais ir tik vėliau palieka želimui. Mūsų ūkininkai paprastai sako, kad žolė paspėsianti užaugti. Bet tai yra negera. Viena, anksti pavasarį leisdami gyvulius į pievas jas išklampoja, antrą — nuganyta žolė jau neatauga taip gerai. Reikia neužmiršti, kad žolių lapai yra tas pats, kaip žmogaus plaučiai ir viduriai ir sunaikinus lapus, tuo patim sulaikome augalų augimą ilgesniam laikui. Tiesa, žolės ataugina sau lapus, bet tada vis tiek jos neužauga taip buinios ir iš pavasario nuganyta pieva nekuomet neduoda labai geros piūties.

Geriausia ūkininkai padarys, jei į skiriamą šienavimui pievą pavasarį gyvulių visai neleis. Taip pat negalima leisti gyvulių į atnaujintą pievą bent pirmais metais, nes žolės tada būna dar labai silpnos ir gyvuliai joms lengvai gali pakenkti. Gali tada net prisieiti tokią pievą iš naujo atnaujinti, kas ūkininkui per brangiai kainuotų. Be to, geriau neleisti gyvulių į pievą ir tada, kai pieva šlapia ir kai gyvuliai klimpsta.

Ūkio patarimai.

Paklausimas. 1) Ar galima seradelė sėti į rugius, pasėtus po lubinu ir berti zuperio? Lubinas buvo vidutinis. Ir kiek sėklos reiktų į $^1/_2$ ha?

2) Kur galima gauti gerų linų sėmenų sėklai?

3) Kokių žolių maišyti į dobilus? Žemė lengva, prie margelio, truputį prie molio, o giliau žvyrius.

A. Z-kas.

Atsakymas. 1) Seradelė į rugius po lubinui galime sėti, bet dirva tada reikia sustiprinti fosforo rūkšties ir kalio trąšomis. Po seradelei į dirvą galima sodinti bulvės. Bet nuolat tai praktikuoti nepatarčiau. Sėklos į $^1/_2$ ha reikia kokių 30 kg.

2) Galite maišyti baltųjų ir geltonųjų dobilų, motiejukų, apyninės liucernos (Medicago lupulina) ir kt.

Paklausimas. Turime daržą. Žemė prie žvyriaus ir nuo šlapumo daržovės nenukenčia, jei bent labai lietingomis vasaromis. Sodiname svogūnus, kurie užauga neblogai ir iki nuimant būna sveiki. Bet rudenyje surinkus ir supynus į kasas, pradeda pūti ir iki pavasariui labai mažai palieka šveikų, nors svogūnai stovi sausoje ir šiltoje vietoje būtent, pirkioje, netoli krosnies. Mėginame sėklą pakeisti, bet nieko nepadėjo. Daržą trešiam nevienodu mėšlu, būtent: arklių, karvių ir avių. Prašau patarti, kas daryti? *A. Kikutis.*

Atsakymas, Šiemet visur svogūnai genda, nes jiems pakenkė šalčiai, todel ir pas Tamstas genda.

Paklausimas. Kiek kainuoja pievoms plėšti plūgas ir pievinės akėčios? *Ožėlis.*

Atsakymas. Pigiausias pievoms plėšti plūgas, vienarklis, kainuoja 50 zlotų, o pievinės Venckio akėčios 118 zlotų.

Paklausimas. Pas mus žmonės kalba, kad pavasarį bus duodamos sėklos kreditan. Prašau atsakyti, ar tai tiesa ir kaip ilgam laikui bus duodamas kreditas?

Atsakymas. Apie tokį kreditą čia nieko negirdėti. Tiesa, kai kurios sėklos bus duodamos kreditan, bet tiktai įvairių koperatyvų nariams.

Paklausimas. Ar galima gauti 4 rėd. mėžių sėklai ir kiek jie kainuoja?

Atsakymas. 4 rėd. miežių sėklai galite gauti. Kainuos apie 6 zlot. pūdas.

KORESPONDENCIJOS.

Švenčionys.

Vietos lietuvių gimnazijos mokiniai padedami mok. p-lės Br. Cicenaitės, sausio 27 d. savo gimnazijos salėje suruošė rimtą viešą vakarą. Vaidino dramą „Aušros Sūnūs". Nors šis veikalas ir nelengvas ir jį statė pirmą kartą bandomos jaunos mokinių jėgos, tačiau suvaidinta vykusiai. Ypač įspūdingos buvo tragiškos dramos scenos, kur vaidintojai vistik sugebėjo parodyt tikro tragingo jausmo.

Po vaidinimo sekė jaunimo žaidimai ir šokiai. Pažymėtina, kad Švenčionių lietuviškas jaunimas ypatingai myli tautinius žaidimus. Vilniuje, rodos, kitaip, čia ir patys vakarų rengėjai mažai vietos jiems duoda. Del to paskutiniu laiku Vilniaus jaunimo šokių pramogos neįvairios ir neįdomios.

Jurgis.

Meironys, Kaltinėnų val.

Bent kiek krutame. Jau antri metai turime suorganizavę Šv. Kazimiero Dr. skyrių, kuris veikia kaip galėdamas. Rudenį buvo suruošta vienas viešas vakaras, o Kalėdų antrą dieną vėl suruošėm viešą vakarą. Beto tą vakarą skaitė paskaitą studentas Martinkėnas. Sodiečiai labai domisi paskaitomis ir norėtų jų susilaukti kuo dažniau.

Žvangutė.

Lat-Ežeris, Gardino apskr.

Šiame sodžiuje pustrečių metų gyvavo „Ryto" mokykla. Darbavosi joje darbšti ir pavyzdinga mokytoja p-lė M—tė. Per visą laiką darbas mokykloje ėjo kuopuikiausiai, beveik jokių kliūčių mokytojai neteko patirti švietimo darbe. Tik šį rudenį Gardino inspektoratas atsisakė tvirtinti mūsų mokytoją del nežinomų priežasčių. Buvo dėta visokių pastangų, bet nieko nelaimėta. Mokytojai teko palikti metų viduryje darbą su mylimais vaikučiais, jaunimu ir žmonėmis, kurie su ašaromis atsisveikino su mokytoja sausio 8 d. per susirinkimą. Tėvai, jaunimas ir vaikai dėkojo mokytojai už jos darbą ir triūsą jų labui, mokytoja gi prašė juos ir toliau šviestis ir rūpintis lietuviška mokykla. Susirinkimas baigėsi tautišku Himnu.

Viešnia.

Antalėdė, Švenčionių apskr.

Sausio 13 d. buvo čia Ūkio Ratelio visuotinas susirinkimas. Narių įsirašė 22 žmonės. Per susirinkimą buvo pasiūlyta V. Šalnos surengti vakarą vasario 2 dieną. Pasiūlymas su noru priimtas ir imtasi darbo.

Išsirašyta net 5 egzemplioriai „Vilniaus Rytojaus". Yra tai didelis žingsnis pirmyn, nes iki šiam laikui, išskyrus vieną egz. Ratelio, čia nieks neprenumeravo. Manau, kad skaičius prenumeratų dar padidės.

Be to kalbėtasi daug apie ūkiškus dalykus ir šiaip apie švietimąsi. Tą dieną irgi buvo rengiamas vaikų lošimas ir eglutė, todel po susirinkimo 8 val. tėvai ir svečiai džiaugėsi savo vaikučiais. Čia padėta mūsų mok. p. O. Stasiūnaitės daug triūso ir ištvermės. Po to jaunimas žaidė ir šoko padoriai iki ryto. Tenka padėkoti ūk. Prunskui, kurs davė butą lošimui.

Bajoras.

Bernotai, Švenčionių apskr.

Š. m. sausio mėn. 6 d. vietinės „Ryto" mokyklos vedėja p-lė Pranė Švogžlytė suruošė vaikams eglutę. O sausio 13 dieną padedant vietinio Šv. Kazimiero D—jos skyriaus valdybai, mūsų sodžiaus jaunimas surengė viešą lietuvių vakarą. Programoje buvo: „Nutrūko", 2) „Vargšas Tadas", 3) dainos, žaidimai ir šokiai. Visi artistai(stės) savo roles mokėjo beveik atmintinai ir atliko gerai. Negražų įspūdį padarė kai kurios mergaitės prikalbinusios du vaikinu pasamdyti muzikontą ir sutrukdyti vakarą. Bet nepasisekė.

T—lis.

Bieniūnai, Rimšės vals.

Turime lietuvišką mokyklą, kuri jau veikia ketvirti metai. Šiais metais neužtvirtinus mok. L. Gaidelio, kreipėmės su prašymu į kuratoriją, tik gaila, kad nieks į mūsų prašymus nesiskubina atsakyti.

Yra įsikūręs ir Šv. Kazimiero D-jos skyrius, kuris turi virš 40 narių. Praėjusiais metais gruodžio 9 dieną įvyko metinis susirinkimas, kuris ėjo gan gyvai. Tik iš Rev. Komisijos pranešimo paaiškėjo, kad 1928 m. nieko beveik neveikta, išskiriant pora paskaitų ir dėka Šv. Kaz. D—jos Valdybai atsilankė p. Butrimas su judamuoju „kinu".

Neapseisiu nepaminėjęs ir apie eglutę, kuri buvo surengta Naujiems Metams mok. Gaidelio rūpesniu. Tai jau antra Bieniūnuose ir dar šiemet gražesnė ir turtingesnė, negu pernai.

Jaunimas taipgi nepasilieka nuošaly ir įdomaunas kiekviena mokyklos pramogėle. Skaitlingai atsilankę iš aplinkinių sodžių gražiai pasilinksminę išsiskirstė, patenkintį savo įspūdžiais.

Aidgaudas.

Ramaškonys, Lydos apskr.

Š. m. sausio mėn. 10 d. mūsų mokytojas suruošė vaikučiams eglutę, kurios visas sodžius susėjo pažiūrėti. Sunku buvo suprasti, kad vaikai taip trumpu laiku (užpernai del retorsijų „Rytas" 1927-8 mokslo metams mokytojo neatsiuntė) yra padarę didelę pažangą moksle, galėtų išmokti dar tiek daug giesmių, dainų ir žaidimų. Po tos eglutės net išgamos ėmė simpatizuoti lietuvių mokyklai.

Šiemet laikraščių skaitymas taip pat pašoko. Dabar gauname 7 egz. „Vilniaus Rytojaus", 2 egz. „Jaunimo Draugo" ir 2 „Życie Ludu". Žadama dar ir daugiau užsiprenumeruoti.

Varna.

Giraitė, Valkininkų vals.

Mūsų sodžius pasižymi visoje apylinkėje geru susipratimu. Nežiūrint retorsijų ir kitų trukdymų, žmonių ūpas nenupuolė. Priešingai, pakilo. Pav. dabar gauname 18 egz. „Viln. Rytojaus", 5 „Jaunimo Draugo" ir 1 „Viln. Šviesos". Laikraščius skaito daugiausia berniukai ir suaugusieji vyrai. Bijosi laikraščių tik mergaitės, nors jų yra daug daugiau. Gyvuoja taip pat Šv. Kazimiero D—jos skyrius, tiesa, labai silpnai. Ūkio Ratelio neįsteigėm, nes permaža buvo narių. užtat prisirašėm prie Matuizų.

Vadas.

Pašaminė, Švenčionių apskr.

Sausio 13 d. įvyko metinis vietinio „Ryto" D—jos susirinkimas. Išrinkta nauja valdyba. Pirmininkas A. Zabarauskas, vicepirm. V. Ankėnas, sekretorius S. Žigas, kasininkas M. Gimžauskas, knygininkas J. Šimkavičius. Nariai: J. Gasys ir V. Petkūnas. Revizijos komisijon: D. Nemeikytė, B. Gasys ir U. Viškelytė. Susirinkimas buvo gana gyvas. Dalyvavo gana daug narių; je nepasitenkindami lenkiška mokykla, kurioje yra lietuviškos trys pamokos, pavedė valdybai rūpintis įsteigti grynai lietuvišką mokyklą, arba atgauti retorsijų metu uždarytą.

Bieliūnai, Viln.-Trakų apskr.

Mūsų sodžiaus gyventojai skirstosi į dvi grupes, lenkus ir lietuvius, nors, tiesą pasakius, nei vieno lenko pas mus nėra. Yra keletas šeimynų, kurios šneka gudiškai, bet ne lenkai. Taip pat yra čia dvi mokyklos: lenkiška ir lietuviška. Lenkiška pradėjo veikt nuo pavasario, o lietuviška po Kalėdų, nors „Rytas" prašymą padavė dar pavasarį. Iškarto žmonės šnekėjo, kad inspektorius netvirtina lietuvių mokytojo todel, kad jis atvažiavęs po Kalėdų neturėtų ko mokyti. Bet išėjo visai kitaip. Vaikų susirašė į lietuvišką mokyklą iš mūsų sodžiaus 15, iš Strežiūnų 13.

Lynažeris, Kaniavos val.

Dėka p. mokytojai ir susipratusiam jaunimui š. m. 6 d. Šv. Kazim. D—jos skyriaus vardu buvo suruoštas viešas vakaras, kurio programoj ėjo: „Mamos nedasupta" ir „Šliūbas su viržu", keletas monologų, choras žaidimai ir šokiai. Gerai atliko Raulo rolę — V. Vilkinis, Jadvygos — Avižinaitė, žydo Apkio — Ad. Morkūnas, Jono — D. Vicbelis ir Onutės — P. Švedaitė. Monologus pasakė irgi neblogai. Choras padainavo keletą liaudies dainelių, kurios padarė publikai gan gero įspūdžio. Žodžiu, vakaras pavyko.

Todel darbščiam Lynažerio jaunimui reikia palinkėti, kad ir ateityje nepatingėtų penašių pramogų suruošti.

Var. Sūnus.

Vigonys, Rodunės apsk.

Šiemet įsigalėjo Vigonyse labai gražus ir girtinas pavyzdys rinktis šventadieniais anksti rytą ir giedoti lietuviškai valandas ir rožančių. Pirmą Kalėdų dieną vigoniečiai ryto 5 val. visi kaip vienas gražia ir pavyzdinga eisena eidami į Rodunės bažnyčią visu keliu giedojo šventas giesmes. Per trumpas pauzas vigoniečiai sakydavo: Jeigu jau mums užginta giedoti Dievo namuose (bažnyčioje) savo gimta kalba, tai nors keliu eidami pasimelsime".

Far.

Rodunės padangė.

Mūsų krašte valdininkai dažniausia atsiųsti iš Galicijos. Jie mūsų nesupranta ir iš mūsų pasityčioja. Taip T. Pakulytė iš Pelesos sodžiaus buvo gavusi pinigų iš Amerikos; nelaimei reikėjo paso prašė valsčiaus valdininkų patvirtinti jos tapatybę; nelaimei pakvietime buvo lietuviškai parašyta jos pavarde; raštininkai sulaukę tokios progos pasijuokė iš jos pavardės ir nepatvirtino. Iš tos nelaimės išgelbėjo nelaimingą mergaitę Rodunės felčeris; kitaip negavusi būtų pinigų. Pačto valdininkai ir gi dažnai pasityčioja iš žmonių, gaunančių lietuviškus laikraščius.

Pereitų metų gruodžio mėn. pas mus surašinėjo gyventojus. Tą darbą pavedė atlikti lenkų mokytojams ir šiaip lenkams, tik lietuvius mokytojus aplenkė. Kaip jie atliko savo darbą, nušviečia šie ats tikimai. Pelesos sodžiuje jie surado 163 lenkus (iš 359 gyventojų), o žmonių nurodoma vos 24 nelietuviai. Pavalakės sodžiuje užrašė didesnę dalį gyventojų lenkais; iš tikrųjų tame sodžiuje vos keli sugudėję žmonės, gi visi kiti lietuviai. Vigonių sodžius visai nepriėmė surašinėtojo ir dabar saltyšius traukiamas atsakomybėn. Reikia pasakyti, kad dauguma surašinėtojų leisdavosi sodžiuosna nepasikvietę šaltyšiaus arba šiaip pašalinio žmogaus, kaipo liudininko; tuomet nebūtų buvę tokių atsitikimų. Tai tokios mūsų naujienos.

Samanius.

Kaniūkai, Benekainių val.

Šių metų sausio 20 d. sekmadienio vakarą susirinko jaunimas pas Tam. Bandalevičių pasilinksminti. Kilo muštinės. Atsirado mušeikų su kariškais šautuvais ir prasidėjo šaudymas. Tam. Bandalevičiaus dukteriai peršauta koja, kitai pataikyta galvon. Vienam Radzikauskui ir gi peršauta koja. Policijai pasisekė pirma sugauti 6 banditai, paskui dar 6. Tai tau ir pasilinksmino! (Iš kur gauta kariški šautuvai? Red.). Visam kaltas mūsų tamsumas; o dar kaltesni tie, kas jį palaiko. Pas mus visi lietuviai, bet jokiu būdu negalime išsirūpinti lietuviškos mokyklos. „Dar palaukite, už savaitės gausite atsakymą!" — girdi mūsų žmonės, kai kreipiasi su prašymais del įkūrymo mokyklos:

Taigi ir susilaukėme! Geresnio atsakymo gal ir niekas nesitikėjo. O pamėgink užeiti vienas pas kitą pasiskaityti knygų, pasimokyti rašyti skaityti, tai nuo nemalonumų neapsiginsi. Reikia mums mokyklos ir tai savos, suprantamos! Reikia mums doro ir dorbštaus mokytojo, kuris vestų mus į šviesesnę ateitį! Nejaugi ir po šio baisaus atsiikimo neatsivers akys.

Trumpos žinios.

— Amerikos Senatas pasiryžęs dar smarkiau kovoti su svaiginamųjų gėrimų vartojimu; jis tam reikalui paskyręs dar 25 milijonus dolerių, nors iždo ministeris Malonas ir labai priešinasi. Be to Japonija pasižadėjo nevežioti Amerikon degtinės.

— Vokietijoje sudegė aeroplanų dirbtuvės „Albatros", 4 žmonės žuvo.

— Afganistano karalius Habibula Sakao panaikinęs savo krašto nepriklausomybę; jis atsidavė Anglijos globon.

— Čikagos (Chicago) miestas ruošia didelę pasaulinę parodą, kuri bus 1933 metais; tikimasi, kad parodą aplankys 1 milijonas žmonių.

— Anglijos bedarbiai rengiasi žygiuoti į sostinę, Londoną; jie renkasi būriais po 100 žmonių ir daugiau ir jau traukia Londono link; jiems vadovauja komunistų agentai. Londono bedarbiai pastatys vyriausybei reikalavimą grąžinti jiems atimtas teises.

— Kongo sukilo juodieji čiabuvriai prieš prancūzus. Juodieji jau keletą baltųjų nužudė, keletą laiko įkaitais; jie grąsina ir juos nužudyti, jei prancūzų kariuomenė peržengs nurodytą rubežių.

— Rusijoje trūksta popieriaus; išleista parėdymas rinkti seniau vartotą popierį ir siųsti į fabrikus, kur jis bus perdirbtas. Laikraščiai sumažino savo formatą.

— Besarabijoje susekta sąmokslas prieš Rumuniją. Ši kaltina Rusijos bolševikus, bet Sovietų vyriausybė kratosi atsakomybės.

— Žinomas Amerikos senatorius Borah reikalauja griežtesnės Reino sričiu evakuacijos; jis sako, kad tik tuo būdu bus patikrinta taika.

— Besarabijoje siautė smarki pūga. Vienas traukinys tapo užpustytas ir užtroško 40 keleivių.

— Po Lamanšu tikrai rengiasi kasti tunelį. Jis prasidės Prancūzijoje netoli Kale miesto ir baigsis Anglijoje Duvro mieste. Per tunelį galės kasdien pervažiuoti 120 traukinių.

— Varšuvoje apsilankė 4 aukšti rumunų karininkai;

— Bolivija vel rengiasi pulti Paragvają.

— Amanula pradeda įsigalėti. Dvasininkai — mulos suprato savo klaidą ir apleidžia Habibulą. Svetimtaučiai visgi bėga iš Kabulo lėktuvais.

— Šiaurės Amerikoje dideli šalčiai ir pūgos. Čikagoje rasta keturi sušalę.

— Vokietijoje žymiai sumažėjo arklių skaičius; juos pavaduoja motoriniai įrankiai. Užtat žymiai padidėjo galvijų skaičius, ypač karvių.

— Rusijoje eina kova tarp Trockio ir Stalino šalininkų, kurie paėmė viršų valdo, bet ir trockistai nenusileidžia. Juos įtaria, kad jie rengiasi kelti maištą. Jau 150 trockistų ištremta Sibiran. Pasak vokiečių komunistų laikraščio, Stalino šalininkai nutarė ir Trockį ištremti Tukijon ir ten slaptai nužudyti. Kitos valstybės neva atsisakiusios priimti Trockį.

— Finansų patarėjas Lenkijai Devey išvyko Amerikon. Pasklydo gandų, kad jis ten rūpinsis išgauti Lenkijai naują paskolą iki 30 milijonų dolerių. Lenkija tuos gandus atšaukusi.

—Latvijoje susekta kamunistų draugija „Dauguva"; jau suimta 19 jos narių „Dauguva" organizavusi „biednomenės komitetus" ir rengėsi siekti valdžios.

— Sausio 27 d. buvęs Vokietijos kaizeris Vilhelmas susilaukė 70 metų amžiaus. Ta proga jis yra gavęs daugybę sveikinimų, daugiausiai iš Vokietijos ir buv. jos viešpačiu-karaliukų. Netrūko ir tokių, kurie reiškė vilties susilaukti Vilhelmą Vokietijos kaizeriu.

Kinijoje didelis badas; lavonų daugybė ir juos drasko vilkai.

— Huveris tikisi, kad Šiaurės Amerika jo prezidentavimo metu susilauks didžiausio ir stipriausio laivyno.

— Prancūzijos maršolas Fošas sveiksta ir jam nereikalingi gydytojų pagalba

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Lietuva ratifikavo Kellog'o sutartį.

Pereita mėn. 22 d. Lietuvos valstybės prezidentas pasirašė Kellog'o sutartį.

Paliktao senoji Valdyba.

Lietuvos socialdemokratų partija savo metinėje konferencijoje paliko senąją partijos valdybą, kurią sudaro pirmininkas—inž. St. Kairys, ir nariai: Purėnienė, inž Belskis, Belinis ir Galinis. Iš Lietuvos socialdemokratų, kaip žinoma, yra kilęs ir Plečkaitis bei keliolika jo sėbrų, tačiau dabar plečkaitininkai iš partijos, rodos, esą prašalinti.

Fizikos ir matematikos mokytojų susivažiavimas.

Šio mėn. 11, 12 ir 14 dienomis šaukiamas Kaune visos Lietuvos vidurinių mokyklų fizikos ir matematikos mokytojų susivažiavimas. Jame žada dalyvauti apie 200 mokytojų.

Šis mokytojų susivažiavimas yra jau trečias iš eilės. Pereitą vasarą įvyko lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų susivažiavimas, rudenį svetimųjų kalbų mokytojų susivažiavimas, o dabar šaukiama fizikų matematikų susivažiavimas.

Lietuviškų juostų albumas.

Netrukus pasirodys lietuviškų juostų albumas, kurį spausdina „Žiedo" fotografija. Albumas bus 43 lapų su daugiau negu 300 juostų pavyzdžių. Be to, toji pati fotolitografija baigia spausdinti pirmą šios rūšies „Lietuvos Archiologijos žemėlapį."

Liepojos Gimnazijos Garbės nariai.

Sausio mėn. 25 dieną suėjo lygiai 100 metų, kai buvo įsteigta Liepojoj (Latvijoje) gimnazija. Šioj gimnazijoj ėjo mokslus dabartinis Lietuvos respublikos prezidentas A. Smetona, garsusis kalbininkas Jonas Jablonskis, kun. kan. Tumas ir kiti. Liepojos Gimnazija švęsdama tas sukaktuves, minėtus asmenis išrinko savo garbės nariais.

Lietuvos partijų susivažiavimų atbalsiai.

„Lietuvos Aidas" rašydamas apie politinių partijų susivažiavimą, daro išvadą, kad susivažiavimai, toli gražu, buvo nevienodi. Anot laikraščio, liaudininkų partijoj paskutiniu metu pasireiškė tendencija pamesti opoziciją, kas pastebiama net „Lietuvos Žiniose". Reikšminga taip pat ir Kauno burmistro p. J. Vileišio partijos pirmininku išrinkimas, nes miesto galva, šiaip ar taip, turi santykių su vyriausybe. Laikraštis daro išvadą, kad liaudininkai pradeda suprasti padėties dalyką ir tampa sukalbamesni. Visai kitaip yra krikščionių demokratų partijoj, kurios vadai dar smarkiau ima rodyti savo opoziciją. Bet „Lietuvos Aidas" iš tos opozicijos didelių išvadų nedaro. Tikrai, ir iš šalies žiūrint atrodo, kad ta opozicija yra tai „pirštu grasinimas aule".

Emigracija mažėja.

Paskutiniu metu gerėjant Lietuvoje pragyvenimui ir labiau susirūpinus vyriausybei ūkininkų padėtimi, emigracija į kitus kraštus ėmė mažėti. Taip pavyzdžiui 1927 metais iš Lietuvos į kitus kraštus išemigravo 18.085 žmonės, o pernai tik 8.893.

Liaudies universitetai.

Lietuvoje nuo pirmųjų nepriklausomybės metų veikia šaly mokyklų taip pat vadinamieji „liaudies universitetai". Iki šiol veikė du liaudies universitetai: Vysk. Valančiausko ir Povylo Višinskio vardais. Dabar, kaip praneša „Lietuvos Aidas", Lietuvos tautininkų mokytojų Sąjunga Šiauliuose suorganizavo dar vieną liaudies universitetą, kuriame visa eilė profesorių ir mokytojų skaitys paskaitas.

Laiminga lietuvių tautos didžioji dalis galėdama laisvai šviestis ir lavintis!

Lietuvių prancūzų draugija.

Nesenai Kaune įvyko lietuvių prancūzų susiartinimo draugijos posėdis. D-ras Zaunius per paskaitą nušvietė priežastis, kurios abi valstybes ir tautas riša ir skiria. Posėdis užbaigta arbatėle. Duok Dieve ne tik suprasti, bet ir pašalinti skyrimo priežastis.

Konkės gyvenimo dienos suskaitytos.

Iš Kauno pranešama, kad miesto tarybai pasisekę galutinai susitarti su konkės savininkais del jos likvidacijos. Konkė būsianti galutinai likviduota iki šių metų gegužės mėn. 15 dienos.

Nauja brangi knyga.

Širvydo „Punktay sakimu" jau išėjo iš spaudos. Spaudai paruošė žinomas lietuvių kalbos žinovas Dr. Prof. F. Spechtas, Hallės universiteto profesorius, išspausdino Vandenhoeck'o ir Ruprecht'o knygų leidimo firma Goettingene 1929 m. Spausdinta kopijavimo būdu, taigi leidinys visiškai atatinka vilniškiems 1629 ir 1644 m. leidiniams. Pirmoji dalis turi 382 + 17 originalo puslapių ir 61 pusl. profesoriaus Specho prie tų knygų priklausančių darbų. Antroji dalis turi 259+8 pusl. originalo. Taigi iš viso šios knygos turi 727 pusl.

Lietuvos karininkai Vokietijoje.

Sausio mėn. 24 d. Vokietijos prezidentas Hindenburgas priėmė iškilmingoj audiencijoj Lietuvos armijos karininkus pulk. Urboną, pulk. A. Plechavičių (generalio štabo viršininko brolis) ir gen. Tamašauską. Delegacijoj buvo taip pat Lietuvos atstovas Berline p. Sidzikauskas. Tą pačią dieną Lietuvos armijos karininkams Vokietijos karo ministeris Groeneris suruošė pusryčius, kuriuose dalyvavo keletas aukštųjų Vokietijos armijos karininkų.

„Varpo" sukaktuvės,

Sausio m. 27 d. suėjo lygiai 40 m., kai d-ras Vincas Kudirka pradėjo leisti Mažojoj Lietuvoj mėnesinį laikraštį „Varpą", kuris Lietuvos atgimime suvaidino milžinišką rolę. Tas sukaktuves iškilmingai minėjo pereitą sekmadienį Lietuvos Universiteto studentų varpininkų draugija. Paskaitas skaitė buv. Lietuvos prezidentas d-ras K. Grinius ir prof. Leonas.

VIETOS KRONIKA.

Blaivybės vakaras.

Vasario 2 dieną 5 val. vakarą Šv. Mikalojaus parapijos salėje įvyks blaivybei pavestas vakarėlis su šia programa: 1) Kun. K. Čibiro paskaita: „Kova su alkoholiu kitur ir pas mus". 2) Blaivininkų giesmė (choras), 3) Mažoji statiniukė (Guy Maupassant vaizdelis), 4) Deklamacijos. Rengia „Blaivybės" draugija. Įėjimas nariams ir svečiams nemokamas.

„Taisys" Gedimino kalną Vilniuje.

Jau nuo senai lenkai yra sumanę „taisyti" Gedimino kalną Vilniuje, kitaip sakant perdirbti jį savaip. Tuo klausimu rūpinasi Vilniaus universiteto dailės ir meno fakultetas, kurio prysakyje stovi žinomi Kłos'as ir Ruszczyc'as. Šie ponai senai jau laužo galvas, kaip perdirbt dabartinis Gedimino kalno bokštas, kad būtų daugiau lenkiško stiliaus. Tam tikslui spaudos pranešimu, šiomis dienomis įvykęs minėto fakulteto bute susirinkimas lenkų architektų, kuriame nutarta „ogłosić ogólnopolski konkurs". Vadinasi, pradės plaukti Gedimino kalno bokšto perdirbimo projektai iš Krokuvos, Lvovo, Kolomijos, Zaleščikų ir t.t. Ir kažin ar nelaimės konkurso koks nors guralis iš po Tatrų, kuris niekuomet šio Lietuvos praeities paminklo nematė ir neturi apie jį supratimo. Bet matomai tikslas pateisina priemones. Mes žiūrome į tą „taisymą" kaipo į Lietuvos istorinių paminklų naikinimą ir profanaciją.

Nauja Lietuvių Mokytojų Sąjungos valdyba.

Naujai išrinktoji Lietuvių Mokytojų Sąungos valdyba šiaip pasiskirstė pareigomis: pirmininkas P. Karazija, vicepirm. V. Siekštelė, iždininkas E. Horodničius, sekretorius P. Tamulevičiūtė ir narys be pareigų J. Čenytė. Sąjungos pirmininko adresas — Vilnius, Wielka Nr. 2—2.

Žmonės ginasi nuo sekvestratorių.

Pereitą pirmadienį Vilniaus iždinės sekvestratorius atėjo surašyti Jablonskio, gyvenančio Kalvarijos g. Nr. 10, daiktų už nesumokėtus mokesčius. Jabl. dave sekvestratoriui 30 auks. žadėdamas po pirmo užmokėti likusius (50 a.), bet sekvestratorius atsisakė pasitenkinti tokiu Jablonskio pasiūlymu ir ėmė surašinėti mėsą (Jablonskis turi mėsos krautuvę). Kilo triukšmas. Subėgo didelė žmonių minia, atsirado pėsčioji policija, bet negalėdama išsklaidyti milžiniškos minios, pasišaukė raitosios policijos. Ir tik raitieji policininkai išsklaidė įniršusią ant sekvestratoriaus minią.

Lietuvių Studentų Sąjungos susirinkimas.

Mus prašo pranešti, kad šiandieną, šeštadienį, 16 val. įvyks eilinis Vilniaus Lietuvių Studentų sąjungos narių susirinkimas. Programoje aktualus stud. A. Dykinio referatas, „Mūsų studentijos uždaviniai" ir eilė klausimų iš Sąjungos gyvenimo.

„Ryto" mokytojams.

Valdyba praneša, kad mokytojai, nepatiekusieji iki vasario 15 dienos atsakymo į „Ryto" anketą, inventoriaus sąrašo ir pranešimo apie išeitą mokslo medžiagą, gali susilaukti vasario mėn. griežtesnių priemonių iš „Ryto" valdybos pusės.

Valdyba.

Gudai pradėjo veikti.

Lenkų spaudoj pasirodė žinių, kad gudų visuomenė iš Vakarų Gudijos pradėjusi rodyti daugiau susidomavimo savo likimu. Tarp kitko, paskutiniu metu, Lenkų mokyklų kuratorija gaunanti labai daug prašymų leisti atidaryti mokyklas. Šiuo laiku kuratorija yra gavusi apie 40 prašymų, kurių daugumas turi po kelis šimtus parašų. Taip pat rašoma, kad gudų visuomenės veikėjai ruošią platų memorijalą, prie kurio būsią prijungta daug priedėlių, nušviečiančių sunkią gudų padėtį. Tas memorijalas būsiąs įteiktas Tautų Sąjungai, kuri, kaip žinome, kovo mėnesio posėdžiuose žada svarstyti tautinių mažumų skundas.

Bergždžias magistrato rūpesnis.

Spaudoj pasirodė žinių, kad magistrate esąs kilęs sumanymas steigti prie Sveikatos sekcijos priešalkoholinę komisiją, kuri turėtų kovoti su girtavimu. Tai tikras juokų darbas. Metai į metus degtinės krautuvių ir restoranų skaičius auga, kaip grybai po lietaus, o magistratas aušo burna apie kovą su alkoholium.

Slapti pravoslavų susivažiavimai.

Viename lenkų laikraštyje pasirodė žinutė, kad pereitą mėnesį Vileikoje įvykęs slaptas pravoslavų susivažiavimas, kuriame buvę tartasi apie kovą su katalikybe ir valstybiškumu. Laikraštis nuo savęs priduria, kad pravoslavų konsistorija dabar veda tardymą.

Pedagoginė paroda.

Sausio mėn. 26 d. Lelevelio gimnazijos rūmuose (Mickevičiaus 38) suruošta Vilniaus Krašto mokyklų pedagoginė paroda. Toje parodoje išstatyta ir Vytauto Didžiojo gimnazijos mokinių piešiniai. Esame labai nustebę, kad minėtuose rumuose galėjo atsirasti ir mūsų gimnazijos mokinių eksponatai. Nejaugi gimnazijos direkcija yra pamiršusi 1921 m. spalių 1 dienos kruvinuosius įvykius, metant iš tų rūmų Vytauto Didžiojo gimnaziją su jos mokiniais? Nejaugi laikas viską gydo?

Medaliai mokytojams.

Varšuvos švietimo ministerio parėdymu Vilniaus apygardos mokyklų kuratorius gavo teisę savo nuožiūra davinėti pasišymėjusiems lenkų mokytojams medalius.

Redakcijos atsakymai.

Jaunam Zuikeliui. Labai ačiū, bet šiuo žygiu korespondencijos iš Ligūnų dėti negalėsime, nes skaitytojams visai neįdomu, kad sugrįžę iš kariuomenės vaikinai šeriasi. Nepavydėtinas jų likimas.

M. Gudėnui. Tamstos prašymo patenkinti negalime, nes visų numerių neturime, o kuriuos turime, tuos galime išsiųsti tik užsimokėjus. Jeigu Tamsta nesi gavęs iš pašto, tai siuntinėjame prapuolusius numerius tik tuo pat metu, kai jų prenumeratoriai negaudavo ir apie tai mums pranešdavo. Bet dabar, kai tie laikraščiai nebeina, likusių egzempliorių siuntinėti dovanai negalime. Laikraštį Kanadon siunčiame.

P. Babkauskui. Nieko Tamsta iš to gauti nebegali ir nebegausi.

O. Kastilopui. Ačiū, bet korespondencija šį kartą del tam tikrų priežasčių negalima bus sunaudoti.

Špokui. Apie klebonijos blogą stovį skaitytojams neįdomu žinoti. Tai klebono dalykas. Jei teka, tegu stogą užtaiso.

Gandrui. Dėja. Tamstos korepondencijos del konfiskavimo sumetimų dėti negalime, nors ji tiktų.

Višniauskui. Pavardes užrašinėja paštas vietoje, todel jo kaltė, jei užrašė klaidingai. Patikrinkite vietoje.

Reškutėnų dėdei. Tamstos korespondenciją sutrumpinę įsidėjome. Prašome nepykti, nes mes turime panašų pranešimų, kad jokiu būdu negalime visų patenkinti pilnumoje. Ačiū už tokį platų pranešimą.

Katalikui. Visos korespondencijos neįdėjome. Šitokiu būdu mes manome užčiaupti burną tiems, kas peikia gero jaunimo gerus darbus.

Š. m. vasario 12 d. Lietuvių Klubas savo bute, Daminykonų 12, $8^1/_2$ val. vak. rengia savo nariams ir jų rekomenduojamiems svečiams užgavėnių vakarienę.

Norintieji dalyvauti, kviečiami užsirašyti ankščiau pas Valdybos narius, arba Klubo bute (pas šeimininkę).

Valdyba.

Š. m. vasario 10 d. 5 val. vakarą
Šv. Mikalojaus salėje
šaukiamas

Metinis Visuotinis „Ryto" Lietuvių Švietimo Draugijos

SUSIRINKIMAS.

Dienotvarkė:

1. Susirinkimo atidarymas ir prezidiumo sudarymas.
2. Valdybos ir Revizijos Komisijos pranešimai.
3. Susirinkimo dalyvių pastabos.
4. Dviejų Valdybos narių, kandidatų ir revizijos komisijos rinkimai.
5. Sumanymai.

Nesusirinkus pakankamam narių skaičiui 5 valandą, Visuotinis Susirinkimas įvyks 6 valandą ir bus teisėtas be atodairos į narių skaičių.

„Ryto" Valdyba.

1929 m. vasario 9 ir 10 d.
Švenčionyse Mokytojų Sąjungos Skyrius
šaukia mokytojų
susirinkimą.
Platesnę dienotvarkę paduosime vėliau.

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius Julius Navikas. „RUCH" Spaustuvė, Totorių g. 6.